Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гарана | № 19 (17142) | 1986 оной январиин 23, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, ВЦСПС-тэ

Хүн зоной материальна байдалые саашадань улам һайжаруулха, Алас-Дурна зүгэй болон Зүүн Сибириин районуудта кадрнуудые тогтонижоруулан хүдэлгэхэ зорилгоор КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет болон ВЦСПС Алас-Дурна зүгэй, Буряадай АССР-эй ба Шэтын областиин урда районуудай предприятинуудай, эмхи зургаануудай, организацинуудай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэндэ ажалай таһалгарьягүй стажай түлөө (мүнөө үедэ иимэ нэмэлтэ түлбэриин тогтоогдоогүй байһан нютагуудта) процентнэ нэмэлтэ түлбэри тогтоохо, тусхайлбал, хүдэлмэриинь түрүүшын жэлэй дүүрэһэнэй һүүлээр 10 процент хэмжээнэй, саашадаа хүдэлмэриинь хоёр жэл бүхэндэ 10 процент дээшэлүүлгэтэй нэмэлтэ түлбэри тогтоохо тухай тогтоол батална абаба. Тиихэдээ энэнь салин хүлһэнэй 30 процентһээ дээшэ гараха ёһогүй. Нэмэлтэ түлбэри һара бүхэндэ түлэгдэхэ.

Дурсагдаһан нэмэлтэ түлбэри түлэхын тула хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ажалай таһалгарьягүй стаж 1986 оной январиин 1-һээ хойшо тоологдожо эхилхэ.

Арадай хэрэглэмжын эд бараа ехээр үйлэдбэрилхэ, гэр байрын-ажаһуудалай эрхэ байдалыень һайжаруулха, хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангалгын бусад һалбаринуудые хүгжөөхэ хэмжээнүүдые абахыень РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудта, Примориин ба Хабаровска хизаарнуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, Амарай болон Шэтын областной Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ энэ тогтоолоор даалгагдаа.

ХХI ЗУУН ЖЭЛЫЕ ЯДЕРНА ЗЭБСЭГГҮЙГӨӨР УГТАХА

ТАҺАРШАГҮЙ ХОЛБООТОЙ

Улаан-Үдын горпромторгын коллективтэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Мэдүүлгые дэмжэһэн митинг дээрэ запасай полковник, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеран Р. Д. Цыдендамбаев, Улаан-Үдын 12-дохи «Трикотаж» магазинине даагша Н. С. Васькина, 22-дохи магазинай худэлмэрилэгшэ Т. Н. Алексеева, Горпромторгын кадрнуудай талаар директорэй орлогшо Н. Г. Шульгина гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Удаань митингдэ хабаадагшад резолюци баталан абаба. Тэрээн соогоо М. С. Горбачевой Мэдүүлгэ бүринмүһэн һайшаажа, эб найрамдалай хэрэгые эршэтэ ажалаар бэхижүүлхэ байһанаа мэдүүлээ. Партиин XXVII съездын хүндэлэлдэ хоёр һарынгаа түсэб сагһаань урид дүүргэхэ, тиихэдээ 480 мянган түхэригэй эд түсэбһөө гадуур худалдаха уялга абаа.

А. ЦЫМБАЕВ.

ХҮХЭ НОМИН БАЙГ ЛЭ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай бүхы ветерануудай бүмбэрсэг дэлхэйн хуби заяанда ямараар хандажа байһые тодо хурсаар элирхэйлэн харуулһан сэльхэлэй дулаан үгэнүүд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Мэдүүлгэ соо бии. Эдэ амгалан тайбан байдалые хамгаалха гээшэ мүнөө дэлхэй дээрэ ажаһууж байһан зоной бэелүүлхэ гол зорилго болоно гэһэн үгэнүүдтэ сэхэ хабаатай. Эгээл иимэһээ энэ түүхэтэ документые һэжэглэлдэ оруулхые оролдодог хүнүүдэй баруунай оронуудта, тэрэ тоодо Холбоото Штадуудта олдодог байһаниинь гайхал түрүүлнэ.

40 гаран жэлэй урда тээ минии зенитнэ буугай командир ябахада, нүхэдни союзнигуудтаяа хамта хүхэ номин огторгойгоор дайсанай самолёдые табихагүйн тула ехэ оролдолго гаргадаг һэн. Мэнэ һаяхан дүүргэһэн «Зенит» гэжэ роман соогоо энээн тухай хөөрэбэб.

Урдахи дайнай мартагдахада, шэнэ дайн эхилдэг юм гэжэ хэлсэдэг. Белоруссиин уран зохёол ямар юумээрээ хүсэтэйб гэхэдэ, уран зохёолшодой шэнэ үетэн бүхэн үнгэрһэн үе сагай һургаал заабаринуудые, дүй дүршэлые өөрынхеэрээ гүнзэгыгөөр бодомжолжо үзэхын түлөө харюусалгые эстафетэ мэтээр дамжуулан абадаг юм. Үнгэрһэн дайнай уршагта үйлэ хэрэгүүдые мартажа болохогүй, энээнэй түлөө бүхы үеын хүнүүд, арадууд тэмсэхэ ёһотой.

И. ШАМЯКИН,
Социалис Ажалай Герой, Белоруссиин ССР-эй арадай уран зохёолшо.
(ТАСС).

ҮГЭЕЭ ОЙЛГОЛСОГ!

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хэһэн Мэдүүлгэ түби дэлхэйн бүхы арадуудай, бүхы гүрэнүүдэй ерээдүйн хуби заяанай, 2000-дахи онине амгалан тайбан угтахын түлөө тэмсэлэй программа мүн болоно. Ядерна зэбсэгүүдые үгы хэхэ, замбуулинда буу зэбсэгүүдые гаргахагүй уряатай энэ Мэдүүлгэдэ Америкын захиргаанайхид тодорхой харюу үгэхэ гэжэ найданаб. Манай совет арадтал адли американ юрын арад амгалан тайбанине хүсэнэ гэһэн этигэл дэлхэйн хоёрдохи дайнай жэлнүүдһээ һабагшатай юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай харгынуудаар Москваһаа Прага хүрөө һэм. Агууехэ Илалтын хабарай тэрэ үдэрнүүдые ойндоо оруулан, манай хоёр арад бэе бэеэ ойлголсон, амгалан ёһоор зэргэ ажаһууха, харилсаха арга олохо бээ гэжэ үнэн зүрхэнһөө найдадагби.

Һаһанайнгаа амаралтада гараһаниие һаа, шадаха зэргээрээ ажалладагби. Эб найрамдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ бидэ, дайнай ветеранууд, өөһэдынгөө хубитые оруулха гэжэ оролдонобди.

П. ЛЕУШИН,
дайнай ба ажалай ветеран.
Улаан-Үдэ хото.

МАЛШАДАЙ МҮРЫСӨӨНДЭ — ҮРГЭН ДЭЛИСЭ

ЗОРИЛГОМНАЙ УГАА ЕХЭ

Гараад байгша энэ жэлнай манай бүхы совет арадуудай ажабайдалда шэнэ шата нээбэ гээшэ. Байгша оной эхеэр түрэл Коммунис партиимнай XXVII съезд нээгдэхэ байна. Тэндэ оронойнай саашанхи хүгжэлтын замай зорилгонууд, арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбүүд баталагдахаһаа гадна, партиин Программын шэнэ найруулгын, Уставай болон Экономическа ба социальна хүгжэлтын проектнүүд баталагдаха болоно.

Би дүрбэн жэлэй туршада түрэл колхоздоо хонишоноор ажалланаб. КПСС-эй гэшүүн болонхойб. Нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө 83 хурьга абажа, хонин бүриһөө 3,4 килограмм нооһо хайшалһан байнаб. Энэ дүнгүүдни үшөөл бага, бүрил һайнаар ажаллаха ёһотойб гэжэ мэдэрнэб. Намтай хүдэлдэг хүршэ хонишон С. Ж. Ангамаев нёдондо зуун эхэ хонинһоо 113 хурьга абажа түлжүүлээ, хонин бүхэнһөө 4,1 килограмм нооһо хайшалһан юм. Мүн манай ажахын бусадшье хонишод Б-Ж. Б. Шойбонов, Б. Л-Д. Бимбаев гэгшэд муу бэшээр ажаллаа.

Мүнөө үбэлжэлгын үедэ манай хониной фермэ дээрэ түл абалгын урда тээхи бүхы ажал хэгдэнхэй. Хамаг юумэмнай бэлэн болгогдонхой. Һүүлэй үдэрнүүдтэ хониднай хурьгалжа эхилбэ. Минии харууһалдаг 16 хонид түрөө. Хурьгадынь яһала тобир һайн тэнжэжэ байна. Бүхы абаһан түлөө нэгэшье гарзада оруулангүй бэлшээридэ гаргаха зорилго бидэнэр — Бутүүгэй хонишод урдаа табяад, ажаллажа байнхайбди.

Эрхим һайн дүнгүүдые туйлаха арга боломжо маанадта гүйсэд бии байна. Хонидтомнай үбһэ тэжээлынь хүсэд хүрэхөөр бэлдэгдэнхэй. Колхозой правлени болон парткам өөһэдынгөө талаһаа баһал хонишодто анхаралаа хандуулжал байдаг юм.

Фермэ дээрэ бидэнэр гурбан коммунистнуудбди. Тиимэ һэн хойноо түрэл Ленинскэ партиингаа съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө ажахынгаа бүхы малшад, хонишодто эрхим жэшээ харуулжа хүдэлхэ үүргэтэй байһанаа гүйсэд мэдэрнэбди.

Ж. ЯБЖАНОВ,
Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

ТҮРҮҮШЫН ХУРЬГАД

Шэнэ жэлэй гараһан түрүүшын үдэрнүүдһээ «Улаан Аха» колхоздо хонидой шэнэ түл— хурьгад олоор абтажа эхилэнхэй. Жэшээнь, ажахын түрүү хонишон, нёдондо жэлэй районой чемпион В. Б. Мунконовтон мүнөө түрүүшын 220 гаран хурьгадые түлжүүлнэ гэхэ гү, али даб дээрэ эгээл олон хурьга абаад, томо болгожо байна.

Тэрэшэлэн энэл ажахын үнинэй хонишод В. М. Ошоровой отарада—150 хурьган, А. А. Хаптагаевайда —170 гаран нарай хурьгад гаранхай, бүрин бүтэн түлжүүлэгдэнэ. Мүн эндэхи дүршэлтэй хонишон С. О. Доржиев, гэр бүлөөрөө хүдэлдэг залуу хонишод Хулуевтан баһал шэнэ түл абажа түлэг эхилэнхэй.

Нёдондо энэ колхозойхид эрхим амжалта туйлажа, КПСС-эй райкомой болон райгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг абаһан юм. Ажахын эхэ хонидые харууһалдаг 6 бригадын дүрбэниинь зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга томо болгожо, түл абаха түсэбөө 114 процент дүүргэһэн байгаа.

Мүнөө эндэхи хонишод түрэл партиингаа ээлжээтэ XXVII съездын хүндэлэлдэ шэнэ хүсэтэйгөөр мүрысэн ажаллажа, арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ урдынгаа үрэ дүнгүүдые арьбадхахаар зориг жонхой.

В. АРАБЖАЕВ.
Ахын район.

Манай фо.окорреспондент Б. Гадьяновай буулгаһан энэ зураг дээрэ Тарбагатайн районой «Советская Россия» колхозой түрүү һаалишан Евдокия Даниловна Черданцевае харанат. Урагшаа һанаатай, ажалша бэрхэ энэ нүхэрнай табан жэлэйнгээ даабари дүүргэһэн тухайгаа үшөө үнгэрһэн жэлэй октябрь соо элидхээ һэн. Мүнөө партиингаа съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, үндэр үрэ дүнгүүдые туйлана.

АМЖАЛТАТАЙ

Хэжэнгын районой Чисаанын совхозой түрүү малшадай нэгэн Ханда Лубсандоржиева үнгэрһэн жэлдэ амжалта түгэсөөр ажаллажа, һү һааха табан жэлэйнгээ түсэбые дүрбэн жэл дүрбэн һара соо дүүргэһэн алдартай. Тэрэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада бүхыдөө 1841 центнер һү абаха даабарияа 2002 центнертэ хүргэжэ шадаһан байна.

Ажахы соогоо мэдээжэ болоһон һаалишан Хандама Буянтуева һү һааха табан жэлэйнгээ түсэбые баһал энэ үе соо 103 процент дүүргэээ.

Эдэнэрэй нүхэд Н. Цыбикдоржиева, Д. Дондокова, Ц. Бадмацыренова, Н. Шкедова, М. Павлова, А. Лазарева гэгшэд түрүүшүүлэй жэшээгээр ажаллана

Ж. БАДМАЕВ.

ХУУШАНАЙН ДУТАГДАЛ БУ ДАБТАГДАГ

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ШЭНЭ ХЭЛЭЛ

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин суглуулжа согсолһон тоо, мэдээнүүдые зэргэсүүлэн харахада, республикымнай колхоз, совхозууд шэнэ арбан хоёрдохи табан жэлэи түрүүшын жэлэй үнгэрһэн 15 үдэрэй туршада бэлэдхэлэй пунктда нёдондоной энэ үеынхиһөө 496 тонно һү ехээр тушаагаа. Тиихэдэ энэ хугасаа соо Түнхэнэй, Хойто-Байгалай, Яруунын болон бусад районуудай ажахынууд сагаан эдеэ горитойгоор худалдаа юм.

Юрэнхы дээрээ республикымнай ажахынууд байгша оной үбэлжэлгэдэ малаа үбһэ тэжээлээр нёдондонойхиһоо һайнаар хангаһан, мүн бүхы тэжээлээ заабол шанаржуулжа, буйлуулаад үнеэдтээ үгэдэг байна. Һүрэг малаа һайнаар ондо оруулхын хажуугаар илангаяа үнеэдэйнгээ һү шэмые зарим тэды дээшэлүүлээ. Жэшээлбэл, үнгэрһэн хахад һарын туршада Яруунын районой һаалишад үнеэн бүхэнэйнгоо һү шэмые нэгэ килограммаар, Түнхэнэй райондо 0,7 килограммаар, Прибайкалиин, Хориин, Хойто-Байгалай райондо 0,4 килограммаар нэмээгээ.

Жэлэй эхинһээ хойшо республика соомнай гүрэндэ һү худалдалга нёдондоной энэ үеынхиһөө 14 процентээр дээшэлһэн байна.

Зүгөөр эдэ тоо баримтаар һанаагаа амаралтагүй. Ушарынь хадаа, мүнөө хүрэтэрөө үнеэн бүхэнһөө суудхэдэ 3,5 килограмм һүн абтана гэхэ гү, али эрид дээшэлнэгүй хаюм. Хэрбээ Хойто-Байгалай районой совхозууд үдэр бүри үнеэн бүхэнһөө 6,4 килограмм һү һаажа байбалнь, Хурамхаанай райондо оройдоол 1,9 килограмм һүн абтана. Тиихэдэ Баунтын, Ахын, Хэжэнгын районуудай һаалишад үнеэн бүриһөө үдэртэ оройдоол 2,4—2,9 килограмм һү һаана. Үбһэн болон бусад тэжээлээр бусадһаа муу бэшээр хангагданхай Баргажанай, Захааминай, Кабанскын районуудта үнеэдэйнь һү шэмэ нёдондонойхиһоо улам доошолһониинь гайхалтай.

Мүнөө колхоз, совхозуудта үнеэдынь түлэг дундаа тугаллажа байнхай. Тиимэһээ эгээл мүноо үедэ һү ехээр үйлэдбэрилжэ гүрэндэ элбэгээр тушааха гээшэ зайлуулашагүй хэрэг мүн. Ажахынуудай мэргэжэлтэд һая тугаллаһан үнеэдтээ туд бүридэнь һү шэмын зэргээр тэжээлыень хубаарилжа һайнаар һааха эрилтэ табиха ёһотой. Илангаяа түрүүшынхиеэ тугаллаһан гунжануудаа һайнаар һаажа, һү шэмэтэй үнеэн болгохо гээшэ шухала.

Һаалиин зарим фермэнүүдтэ үнеэдэй һү шэмын доошолһон ушар нэн түрүүн тэжээлэйнь дуталдаһанһаа, һолоомо болон бусад тэжээлээ хэршэхэ машинануудайнь эбдэрһэнһээ, малдаа тэжээлыень шанаржуулангүй үгэһэнһөө болоно. Үнеэдэй тэжээл шанаржуулжа буйлуулангүй хуурайгаарнь эдюулдэг фермэнүүдтэ һү һаали хэзээдэшье дээшэлхэгүй. Олонхи ушарта колхоз, совхозуудай, агропромой районуудай нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэри хинан шалганагүй, ушарһан дутагдалнуудыень элирүүлжэ усадханагүй, мүн малшадай дунда политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һүлаар ябуулжа, һаалишан бүхэнэй үнеэдэйнгээ һү шэмые дээшэлүүлхээр социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэгүй.

Мүноо үедэ һү ехээр һааханаа гадна шанарыень эрид дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдана. Үнгэрһэн 1985 ондо һүнэй промышленностиин предприятинуудта гол түлэб нормоһоо 0,02 процент доогуур тоһолигтой һүн тушаагдаа. Илангаяа Хурамхаанай, Кабанскын болон бусад районуудай ажахынууд доогуур тоһолигтой һү тушаагаа. Тиихэдэ бүхыдөө 11 районой колхоз, совхозууд нормоһоо дээшэ тоһолигтой һү бэлэдхээ. Үнгэрһэн жэлдэ Хяагтын районой ажахынууд тоһолиг һү ехэ тушаажа, нилээд олзо абаһан байна.

Һүүлэй үедэ хэгдэһэн шалгалтын дүнгүүдые зэргэсүүлэн харахада олохон ажахынуудай зооветеринарна мэргэжэлтэд һүнэй тоһолигы дээшэлүүлхэ талаар хүдэлмэри ябуулнагүй, фермэнүүдэй һаалишадай хэһэн ажалые хинан шалганагүй. Эдэ бүхы дутагдалнуудһаа уламжалан, һүнэй тоһолигынь эрид доошолжо, ажахынуудта горитойхон гарза хохидол ушаруулна.

Байгша оной эхинһээ хойшо һүнэй шанар эрид дээшэлүүлхэ талаар шэнэ тэмсэл үргэдхэхэ эрилтэ табигдана. Ойрын үдэрнүүдтэ һаалиин фермэнүүдтэхи дутагдалнуудые дары усадхажа, хаа-хаанагүй һүнэй лабораторинуудай хүдэлмэриие һэргээжэ эмхидхэхэ болоно.

Үдэр, хоногууд үнгэржэл байна. Партиингаа XXVII съездые ажалайнгаа эрхим амжалтаар угтахын түлөө, мүн энэ жэлэй нэгэдэхи кварталда гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө сүм дүүргэхын түлөө районуудай колхоз, совхозуудай малшад, һаалишад бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллаха зэргэтэй.

ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ СҮҮДХЭДЭ ҺААГДАҺАН ҺҮНЭЙ ХЭМЖЭЭН БОЛОН ГҮРЭНДЭ ҺҮ ХУДАЛДАХА I КВАРТАЛАЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ

(1986 оной январиин 16-най мэдээн)

Районууд	Үнеэн бүриһөө сүүдхэдэ һаагдаһан һүн (килограммаар).	Нёдондоной-хитой жэшэхэдэ, ехэ, багань	Түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)
Хойто-Байгалай	6,4	+0,4	18
Бэшүүрэй	4,4	+0,3	14
Тарбагатайн	4,4	—	13
Түнхэнэй	4,3	+0,7	15
Прибайкалиин	4,3	+0,4	14
Ивалгын	4,3	—	13
Мухар-Шэбэрэй	4,2	+0,3	14
Загарайн	3,7	+0,2	14
Хориин	3,6	+0,4	14
Хяагтын	3,5	+0,2	[illegible]
Кабанскын	3,4	—1,1	[illegible]
Зэдын	3,2	+0,3	[illegible]
Сэлэнгын	[illegible]	—	[illegible]
Захааминай	[illegible]	—0,1	[illegible]
Яруунын	2,6	+1,0	[illegible]
Баунтын	2,5	+0,8	[illegible]
Ахын	2,5	—	[illegible]
Хэжэнгын	2,4	+0,6	13
Баргажанай	2,4	—0,1	14
Хурамхаанай	1,9	+0,2	11
Республика бүхыдөө	3,5	+0,2	14

УЛАСХООРОНДЫН КОНФЕРЕНЦИ

«Игориин полк тухай үгэ» гэһэн һүнэшэгүй мүнхэ зохёолой 800 жэлэй ойе түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн тэмдэглэжэ байна. Энэ зохёол арадуудай хоорондо үгэеэ ойлголсолгые, амгалан тайбан байдалые хангаха гэһэн дүлэтэ уряагаар нэбтэрэнхэй. Энэ гайхамшагта һайндэртэ зорюулагдаһан уласхоорондын конференци январиин 21-дэ Москвада, литераторнуудай Түбэй байшан соо хүдэлмэриеэ эхилбэ. СССР-эй, мүн Европын, Азиин ба Латиин Америкын 30-аад ороной оршуулагшад, шүүмжэлэгшэд, литература шэнжэлэгшэд тэрээндэ хабаадана.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь Е. Исаев, академик Д. Лихачев гэгшэд айлшадаа амаршалхадаа, ородой үндэһэн соёлой гайхамшагта зохёол бүтээл илангаяа манай үе сагта гүнзэгы ехэ удхатайгаар соностоно гэжэ тэмдэглэбэ. Дайнай аюулһаа бүмбэрсэг дэлхэйе аршалан хамгаалхые уряална бшуу. Тэрэ гэрэлтэ һайхан ерээдүйн түлөө, энэрхы һайхан уг зорилгонуудай илан мандахын түлөө тэмсэхэ шухала гэжэ тэрэ үшөө дахин һануулна.

Манай Эсэгэ ороной түрүүшын классическа национальна зохёол түби дэлхэй дээгүүр дабшана. Тэрэниие СССР-эй болон гадаадын оронуудай арадуудай хэлэнүүд дээрэ оршуулха тухай темэ сугларагшадай анхарал татана бшуу. Энэ поэмэ зохёол манай орон соо 22 хэлэн дээрэ 9 миллион шахуу хэһэгээр хэблэгдэнхэй. Гайхамшагта зохёол француз, немец, англи, венгер, финн, хитад болон дэлхэйн бусад арадуудай олон хэлэн дээрэ оршуулагдаа.

Конференци гурбан үдэрэй турша соо үргэлжэлхэ. Удаань тэрээндэ хабаадагшад энэ зохёолтой холбоотой түүхын ба соёлой памятнигуудые хараха юм. Тэдэнэр, Киевтэ, Черниговэдэ, Ярославльда хүрэхэ байна.

(ТАСС).

...АНИ БАРИСААНАЙ ДЕКАДА

...да, союзна республикануудай ниислэлнүүдтэ, бусад хотонуудта болохо юм.

«Советскэ Союзай ханинар» гэжэ бүлгэмэй, индиин-совет соёлой бүлгэмэй делегацинууд декадын хэмжээ ябуулганууд та хабаадахаяа хани барисаата оронһоо ерэбэ.

(ТАСС).

ҮЛИШЭЕЭ АМНАХА ЭРЭГТЭЙ

...бликын ажахынуудта элдэб түхэлэй машина техникын ...һээ жэлдэ олошорно. Мүноо үедэ колхоз, совхозууд- ...промышленна комплексын бүридэлдэ ородог пред- ...үүдтэ арба гаран мянган трактор, табан мянга гаран ...иль, гурбан мянгаад шахуу таряанай комбайн болон ...жахын бусад олон машинанууд тоологдоно. Бүхы ...үдтэ бии байгаа техникые хүдэлгэхын тула ехэхэн ...эй бензин, дизельнэ түлишэ, түрхилгэ-тоһодолгын ...лнуудай хэрэгтэй байһаниинь ойлгосотой. Тиимэһээ ...ериалнуудые гамнажа, хараалагдаһан хэмжээнэй ёһоор ...лха шухала.

...АЛМАЛТА АРЬБАЛАЛТЫН ГУРИМ ШАНГАДХАХА, БҮ- ...ЭЛЭЙ НӨӨСЭНҮҮДЫЕ ТААРУУ ЗҮБӨӨР, ГАМТАЙГААР ...АЛХА, ТЭДЭНЭЙ ГЭЭЛТЭ ХОРОЛТЫЕ ДООШОЛУУЛ- ...АР ҮСЭД НЭТЭРҮҮГЭЭР ОРОЛДОХО»,—гээд 1986— ...үдта болон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Эконо- ...ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проект ...гдана. Түлишэ, элшэ хүсэ гамнаха гэһэн зорилго ...ажахын бүхы һалбаринуудта түсэбэй ёһоор бэелүүлэг- ...ээ талаар һүүлэй жэлнүүдтэ манай республикада ...хүдэлмэри ябуулагдаа. Район бүхэндэ жэлэй туршада ...лагдаха түлишын, тоһодолго-түрхилгын, мүн тэрэниие ...хэмжээн тодорхойлогдожо, шанга хиналтада абтадаг ...й. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада республикын ажахы- ...иповой проектын ёһоор арба гаран нефтесклад ба- ...Тиигэжэ үшөө 3 мянга гаран кубометр түлишэ хада- ...га олдоо юм. Мүн түлишэ-түрхилгын материалнуудые ...арьбалжа шададаг ажахынуудай түрүү дүй дүршэл- ...илсуулха хүдэлмэри ябуулагдана. Бэшүүрэй районой ...», Тарбагатайн районой «Дружба», Түнхэнэй районой ...колхозуудта, Хэжэнгын районой Хэжэнгын, Хориин ...Анаагай, Сэлэнгын районой Сэлэнгын, Мухар-Шэбэ- ...оной «Авангард», Хяагтын районой Ехэ-Нугын сов- ...һайн түхеэрэлгэтэй нефтескладууд баригдажа, тү- ...рхилгын материалнууд гамтайгаар хэрэглэгдэдэг болон- ...шээнь, Сэлэнгын совхозой инженерно-техническэ ал- ...дай, механизаторнуудай оролдолгоор олон янзын ...түрхилгын зүйлнүүд хараалагдаһан хэмжээнэй ёһоор ...шалагдана. Эндэ бензин болон дизельнэ түлишэ жо- ...о, механизаторнуудта тусхай картын ёһоор үгтэдэг. ...ахамад инженер, коммунист А. А. Воропаев түрүү- ...хозой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд авто- ...уудай спидометрнүүдые, тракторнуудай түлишын бак ...бэшэ түхеэрэлгэнүүдые наринаар шалгадаг гуримтай, ...арьбалжа шадаһан жолоошон, механизатор бүхэн һа- ...ндэ урмашуулагдадаг байха юм.

...и районой Анаагай совхозойхид түлишэ хадагалдаг ...мо амһартануудаа һайнаар шэрдэжэ, гурим һайнтай- ...хонхой. Эндэ ариг сэбэр, галай аюул һэргылхэ гурим ...сахигдана, түлишын үлэгдэлнүүдһээ амһартанууд сэ- ...нэ. Кабанскын районой Оймороой совхоздо түлишэ- ...н материалнууд гамтайгаар гаргашалагдадаг юм. ...үедэ хэрэглэгдэхэ тоһодолгын материалнууд бүлеэсүү- ...гуримтай.

...й хамта опохон ажахынуудта бензин болон дизель- ...шэ гаргашалгада эзэн бусаар хандаха ушарнууд үзэг- ...Илангаяа Зэдын, Тарбагатайн, Хэжэнгын, Хяагтын, ...й, Баргажанай, Захааминай районуудай колхоз, сов- ...үнгэрһэн жэлдэ хараалагдаһан хэмжээнһээ холо ...ензин гаргашалагдаһан байха юм. Мүн Хориин, Ивал- ...банскын, Зэдын, Хэжэнгын, Хяагтын районуудай ажа- ...а дизельнэ түлишэ ехээр галдагдаа. Энэнь тракторaар ...транспортна хүдэлмэрнүүдтэ тудана бшуу. Ушар ...бэл, хүсэ ехэтэ тракторнууд, автомашинанууд ашаа- ...гүйлгэлдэнэ. Олонхи ажахынуудта нефтескладууд бо- ...һартануудай түхеэрэлгэ бирагүй һэн тула түлишэ-түр- ...материалнууд муугаар хадагалагдана. Амһартануудынь ...эрээр шэрдэгдэдэгүй, һайса бүглэгдөөгүй байха юм, ...гэн түлишын гоожохошье ушар үзэгдэнэ. Түнхэнэй ...«Восточные Саяны», Ивалгын районой «Восьмое ...колхозуудта, Оронгын, Туранай совхозуудта түлишэ- ...н зүйлнүүдэй гаргашые тодорхойлһон документнүүд ...табигдана. Һара бүхэндэ хэды шэнээн түлишын үлэ- ...элирүүлһэн хэмжэлгэнүүд хэгдэнэгүй. Түлишэ-түрхил- ...ериалнуудые алмаһан механизаторнуудые моральна ...материальна талаар урмашуулха хэмжээнүүд абтана- ...ан-Үдын, Сотниковой шубуунай фабрикын инженер- ...ческэ албанайхид түлишэ-түрхилгын материалнуудые ...рьбалхын тула эмхидхэлэй ойлгуулaмжын хүдэлмэри ...гүй байха юм.

...фермэнүүд дээрэ уһа халааха, тэжээл бэлэдхэхэ тү- ...нүүдтэ шэнгэн түлишэ хэрэглэхэеэ болихо гэһэн заа- ...и. Тиигэбэшье Сэлэнгын, Хэжэнгын, Түнхэнэй райо- ...ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ заа- ...елүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулнагүй.

...рэй районой Хёлгын, Баргажанай районой Бодоной, ...районой Туранай совхозуудта, Баргажанай районой ...н, Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта ...эшэшье ажахынуудта ондоо эмхи зургаануудта, үмсын ...инатай зондо бензин худалдаха ушар үзэгдөө.

...гдаһан дутуу дунданууд ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, ...лтэдэй энэ хэрэгтэ анхаралаа багаар хандуулһанһаа, ...совет болон ажахын органуудай зүгһөө тэдэнэртэ ...рилтэ табигдаагүй ушарһаа үндэһэтэй. Тиимэһээ шэнэ ...үрүүшын үдэрнүүдһээ энэ хэрэгтэ онсо анхарал хан- ...ажа, түлишэ алмаха, арьбалха талаар дары хэмжээ- ...таха ёһотой. Мүноо үедэ имагтал арьбалалга, алмал- ...үйлэдбэриин ургалта хангаха шухалын шухала эшэ үн- ...болоно бшуу. Тиин энэ талаар ажахы бүхэндэ тодо ...үсэб зохёогдохо, тэрэниие бэелүүлгын хойноһоо шан- ...та табигдаха ёһотой. Тиихэдээ трактор, комбайн, ав- ...болон ажахын бэшэ машинануудта түлишын гар- ...тоггоогдоһон гуримай ёһоор хараалагдаха болоно. ...бүхэндэ һара бури түлишэ-түрхилгын материалнуудай

КПСС-эй XXVII съездые УГТУУЛАН

АЖАХЫ ЭРХИЛЭЛГЫН ШЭНЭ ГУРИМ

«Түсэблэлгын, ажахы эрхилэлгын талаар промышленностиин үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдэй (предприятинуудай) эрхэнүүдые үргэдхэхэ ба хүдэлмэриинь дүнгүүдэй түлөө харюусалгыень дээшэлүүлхэ нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» тогтоолые КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1983 оной июль hарада баталан абахада, ороной промышленностиин табан hалбарида үргэн хэмжээнэй экономическа туршалгын эхин табигдаа hэн.

Ажахын эрхилэлгые, хүтэлбэрилгые hайжаруулха тушаа ороной саашанхи хүгжэлтын Гол шэглэлнүүдэй проект соо эли тодоор тодорхойлогдонхой: «Арбан хоёрдохи табан жэлдэ экономикын бүхы hалбаринуудые ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримда оруулха».

Энэ туршалгада хабаадаhан предприяти болон нэгэдэлнүүд продукциин өөрынь үнэ сэн доошолуулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ болон үйлэдбэриин хэмжээнэй талаар үнгэрhэн жэлэйнгээ даабаринуудые сүм бэелүүлээ. Манай республикада энэ хүдэлмэри эдэбхитэйгээр эхилэгдээ hэн. «Электромашина», «Теплоприбор» заводуудhаа гадна «Байкалрыбпром» нэгэдэлэй коллектив экономическа туршалгын эрхэ байдалда үнгэрhэн жэлдэ хүдэлжэ гараа.

«Электромашина» завод 1984 ондо шэнэ гуримаар хүдэлжэ эхилхэдээ, энэл жэлдээ урданайхиhаа hураггүй hайн дүнгүүдые түйлаа бэлэй. Хэрбээ урдань хэлсээтэ уялгануудай ёhоор продукци эльгээхэ түсэбэй бэелүүлэгдэдэггүй hаа, 1984 ондо 100 процентдэ хүргэгдэhэн юм. Жэлэй түсэбhөө гадуур 738 мянган түхэригэй промышленна продукци гаргагдаа, промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 14,6 процентээр дээшэлээ hэн. Электродвигательнүүдые гаргалга 9,5 процентээр дээшэлбэ. Ажалай бүтээсэ — 12,8, hарын дунда зэргын салин хүлhэн 8 процентээр дээшэлhэн байна. Үйлэдбэриие техническэ талаар нарижуулан hайжаруулхын тула нилээд ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдээ. 1984 оной туршада 511,7 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэтэй 42 хэмжээ ябуулга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ. «Байкалрыбпром» нэгэдэлэйхид, хэлсээтэ уялгануудай ёhоор продукци эльгээхэ түсэбөө 1983 ондо 96,7 процент дүүргээ hаа, hүүлэй хоёр жэлдэ 100 процент бэелүүлhэн байна. «Теплоприбор» заводто үнгэрhэн жэлдэ промышленна үйлэдбэриин хэмжээн, 1984 онойхидо орходоо, 3,8 процентээр, «Байкалрыбпромдо» продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн 1985 ондо, урзанданайхида орходоо, 8,6 процентээр, ажалай бүтээсэ тус тустаа 5,6, 10 процентээр дээшэлhэн байха юм.

Шэнэ гуримаар ажахы эрхилэлгын hайн талануудай тобойсо элирүүлэгдэхэдэ, КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет «Ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримуудые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, эрдэм-техникын дэбжэлтэдэ үзүүлдэг нүлөөень шангадхаха тухай» удаадахи тогтоол баталан абаа бэлэй. 1986 оной январиин 1-hээ СССР-эй болон РСФСР-эй 24 министерствэнүүд, албан зургаануудай предприятинууд, харин 1987 оной январиин 1-hээ бүхы промышленна министерство болон албан зургаанууд шэнэ гуримда оруулагдаха гэжэ энэ тогтоолоор хараалагдаhан юм.

1986 онhоо республикын Нютагай промышленностиин министерствын мэдэлэй предприятинууд, Зэдын комбинат, Хяагтын плавико-шпадай рудник, судна бүтээлгын завод болон бусад олон предприятинууд шэнэ гуримаар ажаллажа эхилхэдээ, хэлсээтэ уялгануудай ёhоор продукци эльгээхэ түсэбөө сүм бэелүүлхын тула нэн түрүүн оролдохо ёhотой. Энэ талаар түсэбэй нэгэшье процентээр доогуур дүүргэгдээ hаань, материальна урмашуулгын фонд 3 процентээр доошолхо, харин бүхыдөө дүүргэгдээ hаань, 15 процентээр дээшэлхэ байна бшуу. Энэ дүнгөө заатагүй 100 процентдэ хүргэхын тула завод болон нэгэдэлнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд оролдохо зэргэтэй. Нэн түрүүн продукцияа нэгэ жэгдээр гаргадаг болохые түйлаха хэрэгтэй. Халаглалтайнь гэхэдэ, олон предприятинуудта энэ эрилтэ дүүргэгдэнэгүй. «Электромашина» заводто hара соо гаргагдадаг продукциин хэмжээнэй 60 процентнь hарын гурбадахи арбан хоногто бүтээгдэдэг зандаа. Ушар иимэhээ заводой коллектив хэлсээтэ уялгануудай ёhоор продукци эльгээхэ түсэбөө 1985 ондо дүүргээгүй, ойройдоол 99,4 процентдэ хүргэбэ. Бури хорёод жэлэй саана саг соонь үйлэдбэриие түсэблэлгын Новочеркасска гурим заводто нэбтэрүүлэгдэhэн юм. Энэнь шэнэ ёhоор ажахы эрхилэлгэдэнь hайн арга нүхэсэл болоо. Гэбэшье байношон энэ гурим мартагдажа, үйлэдбэриин нэгэ жэгдэ ябаса алдагдаа бшуу.

Үйлэдбэрилэн гаргагдадаг продукциин шанарта анхараа hаа, «Электромашина», «Теплоприбор» заводуудта дээдэ шанарай продукци тус тустаа 100, 100,3 процент хүрөө гэжэ тэмдэглэлтэй. Харин тиихэдэ республика соо иимэ продукци гаргалга бүхыдөө 97,7 процентдэ хүргэгдэжэ, промышленна үйлэдбэриин ниитэ хэмжээнэй ойройдоол 2,8 процентнь болодог юм.

Ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримай ёhоор, дээдэ шанарай продукци гаргалгые урмашуулха тусхай хэмжээнүүд тодорхойлогдонхой. Продукци аттестацилгын эрилтэ дээшэлээ. Энэ хадаа продукциин техническэ хэмжээе сэгнэлтын бодото үндэhэниинь болохо ёhотой.

Техникые нарижуулан hайжаруулгада үнэ сэнгэй нүлөөе шангадхахын, ашаг үрэ ехэтэй продукци гаргалгые үргэдхэхын тула иимэ зорилго табигдана ха юм. Хэрбээ үйлэдбэриин-техническэ шэглэлэй продукциин дээдэ шанартайгаар гаргагдаhан балнь, экономическа ашаг үрэhөөнь уламжалан, оптово сэндэнь 30 процент нэмэлтэ хэрэглэхэ, харин аттестацилгын үедэ шанарай нэгэдэхи категориин продукци гэжэ тодорхойлогдоо hаань, түрүүшын жэлдэ оптово үнэ сэнhээнь—5, хоёрдохи жэлдэ — 10, гурбадахи жэлдэ 15 процентыень буулгаха зэргэтэй. Хэрбээ хоёрдохиёо аттестацилгын үедэ энэ продукци дээдэ шанарай гэжэ мэдэрэгдээгүй hаань, үйлэдбэрилхээ болихо ёhотой.

Түсэб зохёон табиха, экономическа урмашуулгын фонд хэрэглэхэ, ажалша коллективүүдые үйлэдбэри хүтэлбэрилгэдэ хабаадуулха талаар шэнэ гуримаар хүдэлжэ байhан предприятинуудай эрхэ үргэдхэгдөө гээшэ. Гэбэшье эдэ эрхэнүүдээ гүйсэд эдлэжэ шадахагүй ушар олон үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, «Электромашина» заводто үйлэдбэри хүтэлбэрилгые эмхидхэхэдээ, эгээл шухала дүнгүүдээрээ түсэбөө зохёон табиха хэрэг өөhэдтэнь найдагдаhан юм. Теэд завод соо энээнэй хэрэглэгдэбэшье, цехүүдтэ хүсэд хүргэгдөөгүй. Ондоогоор хэлэбэл, цехүүдтэ бэеэ даанги байдал олгогдоогүй байhан зандаа.

Гадна «Электромашина», «Теплоприбор» заводуудта ажахын дотоодын тоосоон мүнөө болотор нэбтэрүүлэгдээгүй байhаар. Энээнэй хэрэглэгдээ hаа, гансашье гаргашанууд ажалай дүнгүүдтэй зэргэсүүлэн үзэгдэхэ бэшэ, харин материальна урмашуулгын талаар цеховэ фонд байгуулагдаха, предприятиин цехүүдэй хоорондо ажахын тоосооной харилсаан тогтоогдохо hэн. Энэ хүдэлмэри орёо бэрхэшээлтэйшье hаа, шухала хэрэгтэй ха юм. Юуб гэхэдэ, энээнгүйгөөр үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын аргагүй бшуу.

Шэнэ гуримаар хүдэлжэ байhан предприятинуудта ажахы эрхилэлгын аргануудые нарижуулан hайжаруулхаар хүдэлмэри зогсоолтогүй үргэлжэлүүлэгдэхэ ёhотой.

«Электромашина» заводто энэ талаар гүнзэгы экономическа шэнжэлгын хэгдээгүй дээрэhээ тусхай гуримуудые баталан абалгада ушарhан дутуу дунданууд элирүүлэгдээгүй байгаа. Илангаяа ажалай түлбэридэ болон урмашуулгада энэ сэхэ хабаатай.

Иигэжэ шэнэ гуримаар ажахы эрхилэлгэ хадаа үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ ехэ арга боломжонуудые ажалша коллективүүдтэ олгоно гэhэн тобшолол хэлтэй. Эдэ эрхэнүүдэй, арга боломжонуудай гүйсэд hайнаар хэрэглэгдээ hаа, республикымнай промышленностьда эршэ түгэс хүгжэлтэ хангагдаха бшуу.

Н. ЛОСКУТОВ,
Буряадай АССР-эй Госпланай түрүүлэгшын орлогшо.

ЭХЭ ОРОНДОО ГАБШАГАЙ АЖАЛ

Оронойнмай олон миллион ажалшад съездын урда тээхи габшагай ажалай вахтада жагсаад байнхай. Экономикоёо эршэмтэйгээр хүгжөөхэ, арадай ажахые хүтэлбэрилгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар партиин тодорхойлhон гол зорилго тэдэнэй урда табигдана бшуу. Съездын урда тээхи документнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадахадаа, совет хүнүүд олон тоото дурадхалнуудые оруулна, үнэтэ шухаг эдэбхи үүсхэл гаргана. Ороной ажабайдалай энэ шухала үйлэ хэрэгтэ зорюулагдаhан бүхэсоюзна коммунис субботнигые партиин XXVII съездын урда тээхэнэ үнгэргэхэ гэhэн шэнэ үүсхэл мүндэлбэ. Ажалай hайндэртэ бэлэдхэлэй ямараар ябажа байhан тухай мэдээсэлнүүд олоор ороно. ТАСС-ай корреспондентнүүд иигэжэ мэдээсэнэ:

Москвагай «Борец» заводой машина бүтээгшэд эрхим hайн шанартай продукци субботнигой үдэр Тюмениин нефтьшэдтэ эльгээхэ юм. Шэнэ түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэлгэ үрэмдэлгын электронасосуудые ашаглалгын болзорые нилээд hунааха арга олгобо.

Предприятида тодхогдон табигдаhан робототехническэ комплекснууд февралиин 15 болотор түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые гаргаха захалха юм. Шэнэ техникэ ашаглалгые түргэдхэхын тула мүнөө коллектив үйлэдбэриеэ улам эршэмтэйгээр хүгжөөхэ оролдоно. Эдэ машинануудые Сибирьтэ хүлеэжэ байhыень москвагайхид hайн ойлгожо, захилнуудыень hайн шанартайгаар дүүргэхые оролдоно.

А. Пахомовой хүтэлбэрилдэг слесарьнүүдэй бригада мүрысоондо түрүү hүүри эзэлнэ. Энэ коллектив предприяти соогоо түрүүлэн ниитэ нэгэн нарядаар хүдэлжэ захалнахай. Ажалай hайндэртэ эгээл үндэр бүтээсэ түйлахын тула хүдэлмэриеэ шэнэ гуримаар эмхидхэхые хараална. Заводой бүхы шахуу гол цехүүд шэнэ аргаар хүдэлдэг юм. Энэнь февралиин 15-да бүхы продукцияа алмаhан түүхэй эдээр, материалаар үйлэдбэрилхэ арга олгохо байна.

Минскэ областиин Дзержинскиин нэрэмжэтэ мотор заhабарилгын заводто субботнигто эдэбхитэй бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Эндэ габшагай ажалай вахтын үедэ МТЗ-80 түхэлэй тракторнуудай 27 двигатель заhабарилхаар хараалагдана. Олохон хүдэлмэришэд металл болон электрын элшэ хүсэ алмалгын хубиин тоосоонуудые нээгээ. Субботнигой үдэр станочнигууд ажал дээрээ хүдэлхэ, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд металл болон электрын элшэ хүсэ алмалгын хубиин тоосоонуудые нээгээ. Субботнигой үдэр станочнигууд ажал дээрээ хүдэлхэ, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд hэльбэн шэнэлэлдэжэ байhан лининүүдэй нэгэндэ бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгэ тодхон табихадань туhалха байна. Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ хубитаяа тодорхойлходоо, дзержинскиинхид эрхим шанартайгаар hэльбэн заhабарилагдаhан моторнуудай тооё 80 процентдэ хүргэхэ уялга абаа. Эдэ бүгэдэ тэдэнэй ашаглагдаха болзорые эрид дээшэлүүлхэ арга олгохо байна. Ороной коммунистнүүдэй хуралдаанай нээгдэхэ үдэр болотор предприятиин коллектив хоёр hарын […] рине дүүргэхэ […] абаба.

Дунда Азиин т[…] Маргиланска депо[…] Хасановай хүтэлбэ[…] сомол-залуушуулай […] эршэмтэйгээр хүдэ[…] вуудай шэгнүүрые […] жэ, залуу түмэр […] лэй эхинhээ хойшо […] гадуур мянга га[…] ашаа зөөгөө. […] килограмм дизель[…] алмаа. Энээнэй аш[…] бүхэсоюзна комму[…] нигой үдэр алма[…] шөөрөө хүдэлхэ […] үдэрнүүдтэ Узбек[…] луушуулай олохон […] вүүд үүсхэл эд[…] зохёохы ёhоор ажа[…] кентын трактор[…] уэлнүүдэ, детал[…] тээжэ байнхай. […] үдэр эдэ бүгэдэн[…] гадуур 100 гаран […] саргагдаха юм. […] нэхэгшэд энэ үдэ[…] hарынгаа даабари[…] гэhэн уялга абаба.

Кишиневой Фру[…] рэмжэтэ мебельн[…] ажалшад субботн[…] имагтал эрхим шан[…] дукци гаргаха. 53 […] хэригэй продукци […] лэгдэхөөр түсэблэ[…] ной түрүү предпр[…] үүсхэлые мебель […] коллектив нэгэн […] жэбэ. Тэрэнэй бү[…] нууд үдэрэйнгөө […] час соо дүүргэх[…] Предприятида аж[…] дэртэ үргэн ехэ б[…] дэжэ байна.

Вильнюсэй пласт[…] рэгсэлнүүдэй заво[…] нистнууд арьбала[…] тоосоонуудые […] субботнигой үдэр[…] түүхэй эдээрээ, […] шэ хүсөөрөө хүдэ[…] дэнэртэ олгохо […] лиин 15-да 26 […] гэй гэхэ гү, али […] рэйхиhөө hураггүй[…] дукци гаргахые […] хы коллектив пар[…] дые нэгэн дүүга[…] Эдэ бүхы продук[…] хубинь арадай […] баран байха юм. […] приятида феврали[…] лай эгээл үндэр […] лахын тула үргэн […] хэл хэгдэжэ байн[…]

Томскын академ[…] луу эрдэмтэд-к[…] субботнигой түг[…] намилзуулба. […] той спортивна […] үзэсхэлэн hайхан […] жа соо табигдаа[…] дэ хүдэлхэ юм. […] отрядай команд[…] мов, комиссар […] өөhэдөө эрхим […] сменууд лэ. СС[…] нуудай академи[…] отделениин Омс[…] президиумэй түр[…] демик В. Зуев за[…] тэ жэшээ харуул[…]

Грузиин уран […] ствын урашуул […] лон бииргэнүүдэ […] на. Ажалай hайн[…] заншалта ёhоор […] хүүдтэ, эрдэмэй […] нуудта, барилга[…] колхозой полину[…] хадын бэлшээрин[…] лажа байhан хүн[…] жагсаха юм. […] тровоз бүтээл[…] субботнигто эдэ[…] хэл хэгдэнэ. […] тиин түүхэ-бэшэ[…] даг уран зураа[…] хуралдаанда б[…] нөө үе сагай б[…] хүнүүдэй ажал[…] мүнхэлхэ юм.

Үүсхэлшын үгэ бата

Ашаанай автотранспортна 2-дохи предприятиин коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб 1985 оной декабриин 12-то дүүргээ hэн. Ашаа зөөлгын хэмжээнэй түсэб 101,3, ашаанай эрьесын түсэб 101,9 процент дүүргэгдэв. Тиихэдэ 1985 оной түсэб декабриин 5-да түгэсхэгдэhэн юм. 92 жолоошон түсэбтэ табан жэлэй, 212 жолоошон 1985 оной түсэбтэ даабаринуудые болзорhоо урид дүүргэhэн тухайгаа элидхээ бэлэй. Түрүүшүүлэй тоодо В. Г. Глазуновые, В. А. Поляковые, Р. Г. Усмановые, И. Н. Медведевые, К. М. Варфоломеевые, бусадые нэрлэлтэй.

Жолоошодой 16 бригадын 8-ниинь түсэбтэ табан жэлэй, 9-ниинь үнгэрhэн жэлэй уялга, даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргээ.

Мүнөө үйлэдбэриин түрүүшүүл КПСС-эй XXVII съездые угтуулан дэлгэрhэн мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ жагсана. Арбан хоног бүри мүрысөөнэй дүнгүүдэй гаргагдахада, 4 бригада илангаяа оло дахин түрүү hүүри эзэлhэн гэжэ мэдэрэгдээ. Тэрэ тоодо М. И. Викторов, В. Г. Глазунов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд оролсоно.

«КПСС-эй XXVII съездын хүндэлэлдэ зорюулжа, хубиингаа 2 hарын түсэб болзорhоо урид, февралиин 16-да дүүргэхэб» гэhэн уялга үнинэй дүршэл ехэтэй жолоошон В. Г. Глазунов абаа. Тэрэ автомашинадаа хоёр прицеп шагтагалжа, ашаа зөөхэ гэhэн үүсхэл республика соогоо эгээл түрүүлэн гаргаад, мүнөө болотор тэрэл гуримаараа хүдэлжэ байнхай. Үүсхэлшын үгэдэ батаар этигэмээр.

Л. СВЕРДЛИК.

«ХҮДЭЛМЭРИИНГӨӨ ГАЗАРЫЕ ОРХИХОГҮЙ»

Иркутсклеспром, Кареллеспром, Свердлеспром болон ороной модо бэлэдхэлгын бусад нэгэдэлнүүд КПСС-эй XXVII съездын нээгдэтэр жэлэйнгээ түсэбэй 25 процентые, майн 1 болотор модо зөөхэ талаар жэлэйнгээ түсэбэй 50 процентые бэелүүлхэ гэhэн габшагай үүсхэл гаргаа hэн. «Забайкаллес» нэгэдэлэй коллектив энэ үүсхэлыень дэмжээ бэлэй.

Иимэ дүн яагаад түйлагдахаб гэхэдэ, бригада, мастерска участок, коллектив бүхэн hарынгаа түсэбтэ даабарие 150 процент дүүргэхэ ёhотой. Модошод ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ тухай нилээд бодомжолжо үзэhэн байна.

hаяын үдэрнүүдтэ Хүрбын леспромхозой Н. Е. Мартыновай модо бэлэдхэгшэдэй бригада партиин съездые угтуулан зохёохы түсэбүүдээ хараалхадаа, иимэ үүсхэл гаргаба: «Сүүдхын нормые бэелүүлээгүй hаа, хүдэлмэриингөө газарые орхихогүй». Эдэнэр сүүдхын туршада түсэбөө 145 процент бэелүүлхэ ёhотой.

Түрүү бригадын үүсхэл тухай бүхы предприятинуудта мэдээсэгдээ. Иимэл аргаар үнэтэ үүсхэлые бэелүүлхэ арга бии.

Л. ТРИФОНОВА.

АНХАРАГТЫ ТҮРҮҮ ДУЙ ДУРШЭЛ

△ Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхоздо хурьгадые түлжүүлхэ шэнэ арга хэрэглэгдэнэ. ⊙ Тэрэнэй ашаар нойтон, хүйтэн байраhаа боложо, хурьгадай үбшэлхэ, гарзалха ушар усадхагдаха байна. ◆ Хонидой хашаа соо тиимэ шэнэ түхеэрэлгэ хэхэдэ түргэншье, гаргашань ехэ бэшэ. □ Тиигэжэ совхоз нарай хурьгадай гарзалалгые хороожо шадаа hаа, улам ехэ сэбэр ашаг олзо оруулха юм.

ХУРЬГА ТҮЛЖҮҮЛХЭ ШЭНЭ АРГА

ГОЛ ШАЛТАГААНИИЕНЬ ЭЛИРҮҮЛЭЭД...

Хэнэйшье мэдэhээр, эхэ хонин бүхэнhөө хурьга абажа түлжүүлхын түлөө оролдодоггүй, тиимэ зорилго урдаа табидаггүй хонишон тон хомор ааб даа. Теэд үнэндөө республика соо тоотойхон лэ хонишод зуун эхэ хонин бүриhөө 100-hаа дээшэ хурьга абана ха юм. Жэшээлхэдэ, нёдондо ажахынуудай эхэ хонидые харууhалдаг бүхы 1200 гаран бригадын ойройдоол 122-ынь тиимэ үрэ дүн түйлаа hэн.

Яахадаа хурьгад иимэ үсөөн абтанаб, тэдэниие ёhоор харууhалжа, түлжүүлжэ шаданагүй гээшэ гүбди гэhэн асуудал олохон хүнэй hанаа сэдьхэлые зобоодог болонхой.

Үнинhөө хойшо хонин hүрэг олоор үсхэбэрилдэг тоотой Сэлэнгын районой ажахынуудай хонишодой, хүтэлбэрилэгшэдэй зооветмэргэжэлтэдэй урда энэ асуудал баhал нэгэтэ бэшэ табигдаhан байха. Юуб гэхэдэ, эндэхи колхоз, совхозууд илангаяа hүүлэй жэлнүүдтэ хонин ажалдаа тон бирагүйхэн үрэ дүнгүүдтэй гарана. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ районой ажахынуудта 65 мянган шахуу хурьгад абтаад, тэдэнэйнь аяар 30 үлүүтэй процентнь гарзалаа. Зуун эхэ хонин бүриhөө дунда зэргээр ойройдоол 49 хурьган томо болгогдоо. Бүхы 130 ахалагша хонишодойнь миил 12-ынь лэ зуун эхэ хонин бүриhөө зуунhаа дээшэ хурьга түлжүүлhэн байна.

Тэрэ тоодо Тельманэй нэрэмжэтэ совхоздошье баhал иимэрхүү байдал тохёолдоhон байгаа. Нёдондо эндэ гансал ахалагша хонишон В. Батуевай даадаг отарада хонин бүриhөөнь хурьган түлжүүлэгдээ. Олохон жэлдэ хүдэлжэ байhан яhала дүршэлтэй хонишод Д. Аюшеев, Ц. Жамбалов, Д. Нимаев, С. Ринчинова гэгшэдэй бригадануудта зуун эхэ хонин бүхэнhөөнь ойройдоол 66-hаа 41 хүрэтэр хурьган томо болгогдоо юм.

Энэ гуримаараа хүдэлжэ яашье болохогүй, хурьганай гарзалдаг гол шалтагаание заатагүй усадхаха шухала болоо гэжэ эндэхид ойлгоhон байна. Тиигээд бүхы талаhаань шэнжэлжэ үзэхэдэнь, эхэhээ гараhан хурьгад гол түлэб нарайдаа хүйтэ абаhан дээрэhээ ханяадаг, гэдэhэ дотороо үбдэдэг боложо, гарзалдаг байба. Томохон болоод, бэлшээридэ гараадшье ябахадаа, тэдэнэй олонхинь уушханай ханяаданда нэрбүүлжэ, ёhоор өөдэлдэггүй зариманиинь баhал үхэдэг hэн.

— Гол шалтагаанинь юуб гэхэдэ, хурьгадые абадаг хашаанууд соомнай дороо ехэ нойтон, шиигтэй байдаг дээрэhээнь хэдышье зузаан hолоомо, хохир дэбдихэдэ тэрэнь нэбтэ нородог байгаа бшуу. Тиимэ газарта хэбтэхэдээл ходо байхадаал хурьгад дороhоо хүйтэ абана, үбдэнэ ха юм. Нарай туғалнуудые байлгадагтал адли дээшэнь үргэгдэhэн забhартай шалатай таhалгануудые түхеэрээд, тэндэ хурьгадые байлгаад үзөө hаа, яаха хаб гэжэ бодообди. Хурьгадые түлжүүлхэ иимэ арга Хакассай автономито округто, Алтайн хизаарта хэрэглэгдэдэг байна, — гэжэ тус совхозой директор В. Г. Жалсанов хөөрэнэ.

ОНШОНЬ ОДООЛ ОЛДОО

Тиигээд хурьгадые абаха бүхы хашаанууд соогоо дээрэ үргэгдэhэн шалатай таhалгануудые түхеэржэ эхилээ юм.

hаяшаг тус совхоздо гансашье Сэлэнгын бэшэ, мүн хүршэ Зэдын болон Захааминай зарим ажахынуудай ахалагша хонишодой, хүтэлбэрилэгшэд болон зооветмэргэжэлтэдэй хабаадалгатай семинар болоо. Сугларагшад Далайтан гэжэ газарта үбэлжэжэ байhан ахалагша хонишон М. Б. Хабитуевай отарада ошожо, хонидойнь хашаа соо шэнэ гуримаар түхеэрэгдэhэн таhалгануудые хараа.

Хонидой шэнээргэ хашаа. Досоонь ороходо эгээл тэг дундуурнь юрэ бусаар түхеэрэгдэhэн таhалганууд харагдана. Тэрэнь миил газар дээрэ бэшэ, харин тулга-аранга тодхожо, шалыень газарhаа өөдэ 80 сантиметртэ дээшэнь үргөөд, ута, богони хаамжануудые холбон хэhэн таhалганууд. Тэрэнэйнь шала гэхэ гү, али өөрынь зэргэлүүлжэ табиhан нариихан, 50 миллиметр бүдүүнтэй hургаагуудаар хэгдэнхэй. hургаагуудынь бэе бэедээ ехэ няалдуулагдаагүй, хоорондоо 1—1,5 сантиметр забhартай. Таhалга бүхэниинь хайша-хайшаа 4 метр үргэнтэй юм. Тиимэ дүрбэн таhалга бии. Тус бүридэнь шад улаан-ягаан гэрэл үгэхэ ИКУФ-1М түхэлэй 2—2 лампа үлгөөтэй байна. Эхэнүүдhээ гараhаар 2—3 хоноhон хурьгад эндэ байлгагдаха юм. Таhалга бүхэндэнь 30—35 хурьгадай hүнгэхэн байхаар хэгдэнхэй. Эндэнь хурьгадта талха тараанай зүйл, ногооной гурил, hайхан үбhэ хэжэ үгэхэ багахан кормушканууд, нүгөө тээнь хурьгадай ууха уhанай түмэр хобоонууд табяатай. Тэдээн руунь уhанай урдажа орохо сорго хоолойнууд бии. Дээшэнь үргэгдэhэн таhалгануудай доогуурнь бүлеэн агаарай үлеэгдэжэ, хурьгадта дулаан байхынь тула хашаагай нэгэ захадань калорифер тодхоотой.

— Таhалгануудай дорохи оёорые юундэ hургаагуудаар хээтэ? — гээд хэншьеб hонирхобо.

— Хурьгадай доро хуурай байхынь тула таhалгын оеорые заатагүй хуурай модоор — нарин хабтагайгаар гү, али иимэ нариихан hургаагуудаар хэхэдэ hайн. Тэдэнэй заоhараар нойто норонь доошоо гоожохо, мүн дороhоонь бүлеэхэн агааршье орожо байха бшуу. Тиихэдээ хурьгадай доро hолоомо, хохир дэбдиhэнэй ойройдоо хэрэггүй болоно. Сугларhан хоргооhыень хамажа абаад лэ дүүрэ, — гэжэ совхозой директор нүхэр Жалсанов хэлэнэ.

Тус ажахын олонхи отарануудай байранууд доро газарта табигдаhан аад, досоонь ехэл нойтон байдаг гэжэ хэлээ hэмди. Урда жэлнүүдтэ эндэхид хурьгадай таhалгануд соо 50 сантиметр хүрэтэр зузаан hолоомо дэбдихэ баатай болодог бэлэй. Тиихэдэньшье хурьгадай доро нойтон лэ байдаг hэн. Гадна малай тэжээл болохоор ехэ hолоомон дэмы хаягдадаг, хабар хашаа соохиие сэбэрлэхэдэшье хүшэр болодог hааб даа.

ЭНЭНЬ ЮУГЭЭРЭЭ hАЙН БЭ!

Таhалгануудыень газарhаа дээшэнь үргэжэ үгэхэдэ, хурьгадта хуурай, дулаан байхаhаа гадна, доро байhандань орходоо байра соохи шэбхын эхүүн хорон үнэр hураггүй бага боложо үгэнэ.

— Эдээн соо байhан хурьгадаа хайшан гээд эдеэлүүлхэ зомта? — гэжэ нэгэн асууна.

— Эхэнүүдыень газааhаа оруулжа, таhалгануудай үүдэнүүдые нээгээдхихэдэ хурьгад эдэ гэшхүүрнүүдээр өөhэдөө гүйлдөөд доошоо бууха юм. Харин тэдэниие hөөргэнь оруулхадал бэрхэтэйшэг, ажал ехэтэй байжа болохо. Хонидой түл түрэсые гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхын тула хүсэл оролдолго гамнаха аалди? — гэжэ ажахын ахамад ветврач А. П. Бимбаев хэлэнэ.

— Эндэ хурьгад хэды шэнээн саг соо байлгагдаха ёhотой юм? — гэhэн асуудал гарана.

— Бидэ хонидоо тэдэ дорохи жаахан таhалганууд соо түрүүлээд, нарай хурьгадые эхэтэйнь 2—3 сүүдхэ суг байлгаhанай hүүлдэ дээрэхи таhалганууд соо сакман болгожо оруулхабди. Эндэ тэдэмнай 15—20 хоног соо байлгагдаха юм. Тиигээд хашаагай нүгөө хахадта түхеэрэгдэhэн баhал дээшэнь үргэгдэhэн шалатай уужам таhалганууд соо саашадаа түлжүүлэгдэхэ байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, дороhоо дулаасуулагдадаг таhалганууд соо хурьгад дан удаан байбал, бээрэг хэбэрэг боложо магад бшуу, — гэжэ ахалагша хонишон Мүнхэ Хабитуев хэлэнэ.

— Иимэ хашаа соо, байлгаад, зуун эхэ хонин бүриhөө хэды хурьга абахаб гэжэ hананат? — гээд, асуухада, тэрэ иигэжэ харюусаба:

— Гэр бүлөөрөө ойройдоол хоёрдохи жэлээ эхэ хонидые харууhалнабди. Нёдондо зуунhаа 80,5 хурьга түлжүүлээ hэмди. Яhала олон хурьгад абтаhан аад, ханяагаад, шэшээд, олохониинь гарзалшоо hэн. Мүнөө жэлдэ иимэ юумэ хээ хадамнай, hураггүй олон хурьган абтаха гээд hананаб. Зуун эхэ хонин бүриhөө 100 хурьга түлжүүлхын түлөө тэмсэхэл хүсэлэнтэйбди.

— Хашаанууд соо иимэ шэнэ гуримай таhалгануудые хэхэдэ хэр ехэ хүдэлмэритэй гээшэб? — гэжэ Ноёхоной XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ А. С. Иринчеев hонирхобо.

— Бидэ найман хүнhөө бүридэhэн дархашуулай 4 звено эмхидхээбди. Хоёр хүнhөө бүридэhэн звенонь ойдо хуурай hургааг отолжо, тэрэнээ трактораар зөөнэ. Гурбан хүнтэй нэгэ звенонь дулаан депо соо тэдэ hургаагуудые тайража, мүлижэ, шала болгохо холбомол хаамжануудые хэнэ. Хаамжа бүхэниинь 2 метр утатай, 1 метр үргэнтэй байдаг. Гурбан хүн үдэрэй 50 тиимэ хаамжа бэлдэдэг. Үшөө нэгэ звенонь бэлэн болгогдоhон хаамжа, шалануудыень хонидой байра соо таhалга болгон тодхоно. Хоёр-гурбан үдэр соол нэгэ хашаагай таhалганууд шэнээр түхеэрэгдэжэ дүүргэгдэнэ. Эдэ бүхы хүдэлмэриие Л. Т. Ширапов хүтэлбэрилдэг. Мүнөө эхэ хонидой 12 отарын 8-дань иимэ таhалганууд хэгдэжэ дүүргэгдээ. Февралиин тэн болотор, хурьгадай олоор абтажа эхилтэр энээниие хуу бэлэн болгохобди, — гэжэ совхозой директор хөөрэнэ.

— Гаргашань хэр ехэ болоноб? — гэhэн асуудал гарана.

Ажахын экономистнуудай тооложо үзэhэнэй ёhоор, нэгэ хашаа соохиие иимэ шэнэ гуримаар түхеэрхэдэ 800 түхэриг гаргашалагдадаг байна. Жэшээлхэдэ, энэ жэлдэ хурьгадай гарзалалгые адагынь 20 процентээр хороогоо hаа, совхоз урда жэлэйхидэ орходоо 2 мянган шахуу хурьга олоор абаха аргатай болоно. Энэмнай ехэхэн мяхан, ноохон шуу. Тиигэжэ бүхы хэгдэhэн барилгын гаргашые тоололсоод байхада, жэлэй 3,5—4 мянган түхэригэй сэбэр ашаг олзо оруулагдаха ушартай.

Семинарта хабаадалсаhан мэргэжэлтэдтэй, хонишодтой хөөрэлдэхэдэ, энэ онол арга алишье талаараа ашагтай байха зэргэтэй. Бүхы отарануудтаа энээниие даб гэhээр хэжэ үрдеэшьегүй hаа, заатагүй заримандань иимэ юумэ түхеэрхэ шухала гэжэ тэдэнэр хэлэнэ.

Зэдын районой Оёорой совхозойхид тиимэ таhалгануудые отарануудтаа түхеэрхэ зорилготой, хаалта, хаамжануудые бүтээлгэхээр Тельманэй нэрэмжэтэ совхозтой хэлсээ баталаа.

Тэрэшэлэн хурьгадые байлгаха шэнэ түхэлэй таhалга хэхэ хэрэгсэлнүүдэй проект «Бурятколхозпроект» институтда зохёогдонхой. Хэрбээ ажахы бүхэндэ тиимэ түхеэрэлгэнүүдые хэхэ аргагүй hаань, тусхай түбэй мастерской районуудта эмхидхэхэ тухай асуудалые шиидхэхэдэ яанаб.

Юрэдөө, байгша ондо абтаhан хурьгадые гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхын тула бүхы арга боломжо, түрүү дүй дүршэл, тэрэ тоодо дээрэ хэлэгдэhэн онол аргые хаа хаанагүй үгэнөөр хэрэглэхэ шухала гэжэ hанагдана.

М. НАМЖИЛОВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: хонишон М. Б. Хабитуев; нарай малай шэнэ байрын юрэнхы түхэл.
Авторай фото,
Р. АБИДУЕВАЙ зураг.

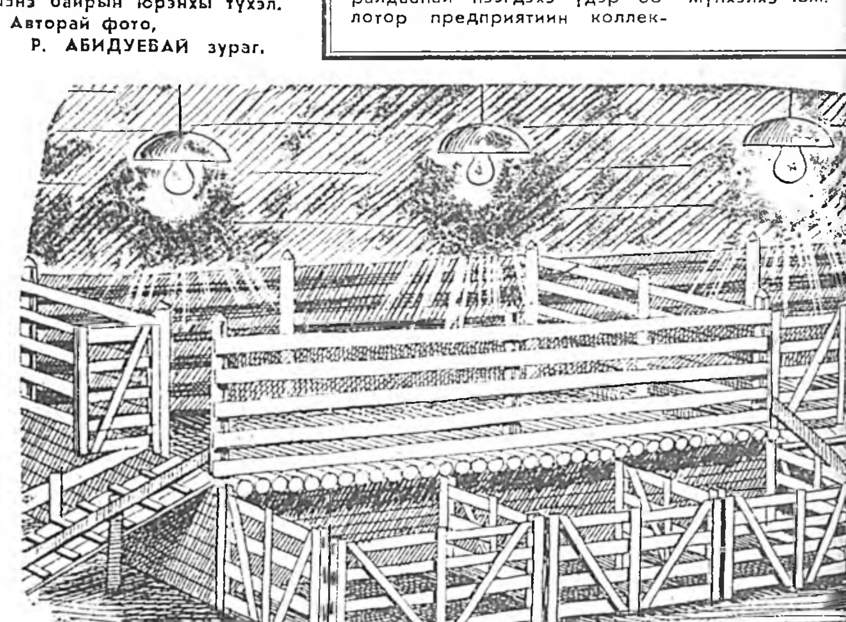

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДТА

ГРУЗИ:
ХҮЙТЭНhӨӨ ХАМГААЛНА

Юрын шэлэй утаhаар гүрэгдэhэн сеткээр хамгаалагдаhан цитрусэй тарималнуудта саhаншье, шэмэрүүн хүйтэншье хамаатай бэшэ. Металл гү, али модон хүнгэхэн hарабша дээгүүр шэл утаhанай сеткэ татагдажа, шад улаан туяагаар дулаасуулагдадаг. Иимэ хушалта доро дулаанда дуратай ургамалнууд үбэлые ядамаргүй гаталхаhаа гадна, үшөө үрэ жэмэс үгэнэ.

Шэлэй утаhан яhала бүхэ (Кавказай субтропигуудай зонодо саhанай ехээр ороходо, иимэ хушалтатай ургамалнууд гэмтээгдэдэггүй). Шанга hалхинай буухадашье, иимэ сеткэ ургамалнуудые найдамтайгаар хамгаалжа шадана, наранай элшэ туяае зохидоор тараан сасаруулна, бороогой уhые барижа байдаггүй юм.

Грузиин Ланчхутска районой Грмагельскэ совхоздо шэнэ зүйл туршалга гараа.

АЗЕРБАЙДЖАН:
БЕНЗИН АЛМАНА

Бакугай ашаанай автотранспортна предприятиин рейснүүд гаргаша багатай болонхой. Предприятиин автомашинанууд В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Ново-Бакинска нефть буйлуулдаг заводто гаргагдадаг хүнгэн түлишэ—шэнгэн газаар хүдэлдэг болоо. Газай нүүдэл станцинуудта заправка хэгдэнэ. Тиимэ хадань техническэ стационарна станцинуудые барилтагүй болоно бшуу.

Республикын Автотранспортын министерствын мэдээсэhэнэй ёhоор, газаар, дизельнэ түлишөөр хүдэлдэг машинануудай олошорходо, түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлдэ бензин хоёр гаран дахин багаар гаргашалагдаха болоно.

РСФСР:
hААЛИШАДТА—ХАЛУУН ЭДЕЭН

Кировскэ областиин Подосиновска райондо hаалишадта халуун […] болоо. Нюта[…] депутадуудай […] ажахынуудай […] комплекснууд […] ловонууд, б[…] Депутадууд […] пунктнуудай […] нан шалгана.

«Маяк» ко[…] лово мал […] сын хүдэлм[…] татай, элдэб[…] дурадхана. […] гэхэдэ, тэрэ[…] ехэнхи хуби[…] лэнэ.

Малшадта […] гаар хандах[…] харюулна. […] түсэбhөө га[…] hү, мяхан […] рилэгдөө.

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

СОЁЛОЙ БАЙШАН СОО ШУУЯАТАЙХАН ДАА

…най районой Улан-… …оной Соведэй ажал-…да «Ажалай социалис журам бэхижүүлхэ хүдэлмэриие … тухай» КПСС-эй ЦК-…гай Министрнүүдэй …болон ВЦСПС-эй 1983 …оной гаргаhан, «Архи-…дан алкоголизмые зай-…сууулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Ми-…нистрнүүдэй Соведэй тогтоол-…эн энэ асуудалаар ба-…табаhан РСФСР-эй …Соведэй Президиу-…оной май hа-…удхые ойлгуулан …эдэбхитэйгээр талаар нилээд ехэ …ажал ябуулагдаhан байна. …най сомоной Сове-…ад районойнгоо бу-… ажалшадта …гээр хандажа, «Ар-…хи арюун сэбэр ажа-…түлөө тэмсэел!» гэhэн …гаhан байнабди. Рай-… иимэ үүсхэл гарга-… өөhэдөө архидал-…алкоголизмтай тэмсэ-…эриез эдэбхижүүлхэ …оо hэмди. Совхо-…ци, партком болон …овет хүн зоной дун-…үүн хамтын суглаа-…эргэжэ, ажалай жу-…нэй түлөө ямар хэ-…хаб, ямар хэмжээ-…хаб гэжэ урид ойл-…о hэмди. Архи «нам-… дэлмэридөө халир-…дадаг хүнүүдтэй тус-…жа, тэдээнhээ уял-…риинь бэшүүлжэ, …юулжа абаhан бай-

Ажалай журам hайжаруулхын түлөө совхозой хүдэлмэришэн бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Урдань хонишодой, малшадай суглаануудай hүүлээр архидалга болодог байбал, мүнөө тиимэ юумэн хоригдонхой. Үбэлэй тэжээл бэлэдхэлгэдэ, таряа хуряалгаа дүүргэхэдэ, баhал архидалга болохоо hанадаг hэн. Тиихэдэ түрэ нааданда, нюулта ноолторгүйгөөр хэлэбэл, 200—300 хүрэтэр хүн архидалсадаг байбал, мүнөө иимэ ябадалнууд огто хоригдоо. Мүнөө эгээл дүтын уратай, хамта дээрээ 40—50 хүн түрэдэ хабаадана. Түрэнүүдые хүдөө ажахын халуун хүдэлмэриин үедэ үнгэргэхэ ушар болюулагдаhан байна.

Архидалгатай эрид шууд тэмсэжэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө оролдодог бригаданууд, мэргэжэлтэд, сомоной Соведэй депутадууд үдэр бүри шахуу олошорно. Урдань, жэшээлхэдэ, совхозой барилгын бригадада архи үргэлжэ уудаг 2—3 хүн байhан юм. Бригада мүнөө архидалгатай шангаар тэмсэдэг болоод, ажалдаа горитой амжалтануудые туйлажа эхилээ. Байгша ондо барилгашаднай 10 гаран гэр, үхэр малай 2 байра, хонидой 2 байра, гал түймэр сарадаг депо, 24 hууритай шулуун бани ашаглалгада оруулжа, табан жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь урид дүүргэhэн байна бшуу. Барилгашан Жаргал Балсанов эрхимээр ажаллаhанайнгаа түлөө Москва хото Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэдэ ошохо путевкоор шагнагдаба. Тиихэдэ бригадирнууд ба мэргэжэлтэд В. Я. Молчанов, Ц. К. Дамбинов, С. Х. Ринчино, Г. Б. Очиров, Ж. К. Дамбинов гэгшэд журам заршам шангаар сахиха түлөө ехэ оролдо о гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Гадна Уланхаанай амбулаториин врач Д. Ц. Сыжыпова, hургуулиин директор Ж. Т. Хуриганов, ухибүүдэй саадые даагша Д. У. Бадмаева, Эхэнэрүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Ю. И. Кулугурова, наймаалагша О. Б. Абидуева болон бусад ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, урагшаа hанаатай хүнүүднай гэхэдэ ямаршье алдуу болохогүй.

Октябрь hараhаа эхилжэ манай сомоной Соведэй дэргэдэ соёлой-спортивна комплекс нээгдэнхэй. Бүхы Соведэймнай ехэшье, багашье эмхи зургаанууд нэгэдэжэ, нэгэ эрмэлзэлтэй боложо, үргэн арад зоной дунда соёлой ба спортын хүдэлмэриие үргэн дэлисэтэйгээр ябуулна. Энэ талаар тусхай түсэб табигданхай юм.

Сомоной Соведэй шиидхэбэреэр суббото бүхэндэ Соёлой байшанда коллектив бүхэн ээлжээлэн зугаа наада дэлгэнэ, зүжэг харуулна, архи тамхинай хорон тухай хүн бүхэндэ хөөрэжэ үгэнэ. Иимэрхүү үдэшэнүүдые үнгэргэлгын үедэ Сомоной Соведэй алба хаагшад, хүүгэдэй саадай, Уланхаанай ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэд, дунда hургуулиин багшанар концертнүүдые табиба. Жэшээнь, хүүгэдэй саадай коллектив Ц. Шагжинай «Ногоон саарhан» гэhэн зүжэг табижа, нютагаархидаа баярлуулаа. Нютагай ой модоной ажахын хүдэлмэришэд Дугарцырен Чойроповой хүтэлбэри доро модон хүрээнүүдые, тармуур, эсануудые хэжэ, хүн зондо худалдаба. Энэ суглуулагдаhан мүнгэниинь эб найрамдалай фонддо оруулагдаа. Дунда hургуулиин багшанар гоё hайхан концерт табиба. Концертэй урида хүхүүдэй хүмүүжүүлгэ тухай элидхэл hургуулиин директор Ж. Т. Хуриганов хэбэ. Соёлой байшанай уран hайханай коллективэй гэшүүд [illegible] нуудые харуулаа.

Совхозоймнай үнинэй хонишон пенсионер Очирма Ринчиновна Ачитуева ингэжэ намда хэлэбэ:

— hүүлэй сагта Соёлой байшанда ехэ гоё үдэшэнүүд болоно. Бидэнэр удаадахи субботын үдэрые хүлеэжэ ядадаг болообди. Эндэхи дулаан, сэбэрхэн Соёлой байшанда амархаhаа гадна, юумэ худалдажа абанабди. Жэшээнь, би хамуур, хүрзэ, хүнэй hууха hандали, үбhэнэйшье гохо-дэгээ болон бусад хэрэгсэлнүүдые худалдажа абааб.

Иимэрхүү үдэшэнүүдые саашадаашье үнгэргэжэ байхаар хараалнабди. Амаралтын үдэрнүүдтэ үйлсэ бүхэнэй команданууд волейбол, шатар, даам наадана. hаяхан Уланхаанай столовын дэргэдэ айлнуудай hайн дуранай «Сасуутан» гэжэ клуб нээгдэбэ. Энэ шухала үүсхэлые Дарима Жамбаловна Мигжитова, Валентина Балбаровна Жамьянова, Прасковья Цыреновна Очирова гэгшэд гаргаба. «Сасуутан» гэhэн клубта олон мэдүүлгэнүүд оронхой.

Мүнөө үедэ хүн бүхэнэй сүлөө сагые зүбөөр үнгэргэлгэ — тон шухала хэрэг. Энэ хэрэгые hайнаар ойлгоhон Уланхаанай соёлой байшанай хүдэлмэрилэгшэд ехэхэн ажал ябуулна. Эндэ Соёлой институт дүүргэhэн Баир Дашиев, Баир Бодиев, Маргарита Дашиева, Галина Бадалаева гэгшэд түсгаар оролдого гаргана. Хүүгэдэй хүгжэмэй hургуулиин багша Маргарита Гомбоевна Дашиева арадай хоор эмхидхээ. Соёлой байшанай директор Баир Бодиев арадай театр хүтэлбэрилнэ. hаяар Ц. Шагжинай «Тангарил» гэhэн зүжэг табижа, нютагаархидаа харуулхамнай.

hаяхан Мухар-Шэбэрэй районой арадай депутадуудай Никольско сельсо. Захааминай районой Санагын сомоной Соведэй сесси соёлой, худалдаа наймаанай, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, элүүрые хамгаалгын ба арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй гаргаhан үүсхэл түнхэглэгдэбэ. Мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдые комплекснээр хангалга тон шухала хэрэг гэжэ бидэ тоолонобди, энээнhээ урид тоолодогшье байгаабди. Ушар тиимэhээ үбэлжэлгын үедэ мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдые эрхимээр хангаха гэhэн дурадхалыень үнэн зүрхэнhөө дэмжэнэбди. Манай сомоной Соведэй соёлой, худалдаа наймаанай, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, элүүрые хамгаалгын ба арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд малшадые 1985—1986 онуудай үбэлжэлгын үедэ хангаха тусхай түсэб табинхай.

Бидэ гансал совхозойнгоо түб hууринда бэшэ, харин холын отара, гүүртэнүүдтэ хүрэжэ, зүжэг наадануудые табинабди. Мантай сугтаа наймаалагшад, врач, лектор болон бусад ябалсадаг. Сэхыень хэлэбэл, соёлой-спортивна комплекс hаял хүдэлмэриеэ hайжаруулжа эхилээ гээшэ ааб даа. Холо захын, хойто нютагуудай нэгэн болохо Уланхаанай комплексдо тусгаар машина хэрэгтэй байгаа. Энээниие манай республикын соёлой министерство шиидхэхэ бэзэ гэжэ найданабди.

В. БАТОРОВ,
Хурамхаанай районой Уланхаанай сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

hУРГУУЛИИН РЕФОРМЫЕ БЭЕЛҮҮЛНЭБДИ

ҮНДЭР ХАРЮУСАЛГАЯА СҮМ МЭДЭРЭН...

ЮРЭНХЫ ЭРДЭМЭЙ болон тусхай мэргэжэлэй hургуулинуудые хубилган шэнэлэлгын хоёрдохи шата — 1985—1986 онуудай hуралсалай жэл түлэг ябажа байна. Үнгэрhэн hуралсалай жэлдэ багшанарай коллективүүд эдир үетэнэй hуралсалай болон хүмүүжүүлгын асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулжа, тэдэнэй шанарые саашадань дээшэлүүлхэ талаар арга шадабарияа элсүүлэн ажаллахадаа, нарижуулан hайжаруулагдаhан hуралсалай программануудые хүтэлбэри болгоhон байна. Энэ ушарта hурагшадай эрдэм мэдэсын, ажал хүдэлмэридэ онол дадалай арга болемжонууд онсо хараада абтажа, саашадаашье зүбөөр сэгнэгдэхэ ёhотой.

Районой арадай гэгээрэлэй таhагай хэhэн шалгалтануудhаа харахада, багшанарай коллективүүд болон тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд hургуулиин реформые бэелүүлхэ талаар тон харюусалгатайгаар хандана гэжэ тэмдэглэлтэй. Тиин багшанарай коллективүүд урда жэлнүүдэйхидэ орходоо бэлэдхэлэйнгээшье, эрдэм болбосоролойнгоошье талаар hайжаруулагдана, мүн хаа хаанагүй hуралсалай методическа баазанууд түгэс бэлэдхэлтэйгээр түбхинүүлэгдэнэ. Гадна, зургаан наhатай багашуулые hуралсалда бэлдэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. hуралсалай hуназгдамал үдэр гээшэ мүн лэ ехэ удхатай гээшэ. Энэ талаар районой 20-дохи, 52-дохи, 50-дахи, 29-дэхи, 25-дахи hургуулинуудта хэрэг байдал нилээд hайжаруулагданхай.

Тиихэдэ 35-дахи, 45-дахи, 12-дохи, 25-дахи дунда болон 14-дэхи, 15-дахи хүдэлмэришэн-залуушуулай hургуулинуудта үлүү хооhон зүблөөн, суглаанууд нилээд үсөөрүүлэгдэв. Тэдэнэй орондо шухала асуудалнуудаар багшанарай болон түрэлхидэй саг зуурын уулзалганууд үнгэргэгдэжэ, али алишье талада ашатай нүлөөтэй болонхой. Гэбэшье, hурагшадай хэшээлнүүдhээ таhарха, hуралсалаа орхихо ушар үзэгдэнөөр. Энэ хадаа багшанарай зарим коллективүүдэй түрэлхидтэй ябуулагдаха хүдэлмэриие хүсэндэнь үшөөл хүргэжэ шадаагүй дээрэhээнь болоно ха юм. Зарим hургуулинуудта hурагшадтай хэгдэхэ нэмэлтэ хэшээлнүүд үнгэргэгдэнэгүй, hурагшадай hуралсалдаа хандэлга хүсэд hайнаар хинагдан шалгагданагүй. Эдэ мэтын дутагдалнуудые зайсуулхын түлэ үхибүүдэй hуралсалай ябасые, тэдэнэй hонирхолой хүгжэлтые адаглаhан документаци гээшэ хадаа нарин нягтаар согсологдожо байха зэргэтэй.

hурагшадай шудалжа байhан эрдэм мэдэсын хэшээлнүүдые мүнөө үесын коммунис байгуулалтын гол шухала асуудалнуудтай нягта холбоотойгоор эмхидхэн, амжалтатайгаар ябуулдаг багшанар манайда олон. hургуулинуудые шэнэдхэн хубилалгын реформын эрилтэнүүдэй ёhоор, эхин классуудай багшанар хүүгэдые бодомжотой, уран, гүймгэ уншалгада, бэшэлгэдэ, мүн тоо бодолгодо hургаха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна. Тиихэтээ хамта үхибүүдые hуралсалда, ниитэдэ туhатай ажалда ханамжатайгаар хандуулжа hургаха хэрэг нэгэ доро хараада абтана ха юм.

hуралсалай нарижуулагдаhан программын ёhоор бэшэлгэ, уншалгын хэшээлнүүдэй 30—35 минутадань багша шэнэ темэ hурагшадтаа ойлгуулдаг байна. Олохон hургуулиин хүтэлбэрилэгшэд hуралсалай хахад жэлэй дүнгөөр эхин классуудай hурагшадай уншалгын шадабариин хэр зэргэ хүгжэhые шалгадаг юм. Бүхыдөө үнгэрhэн hуралсалай жэлэй дүнгөөр hургуулинуудай 3-дахи классуудые дүүргэhэн үхибүүд уншалгын талаар урда жэлнүүдэйхидэ орходоо hураггүй hайн бэлэдхэлтэй байhанаа харуулаа hэн. Тэдэнэр шэнэ «Үзэглэл» болон уншалгын номуудые шудалжа гараhан байгаа гэжэ эндэ тэмдэглэлтэй. Тэрэшэлэн математикаар hурагшадай эрдэм мэдэсэ hайжараа. Нэгэдэхи классуудай программаhаа тоо бодолгын тэмдэгүэзгүүдые бүхыдэнь болюулhанай, мүн 2-дохи, 3-дахи классуудта алгебраическа болон геометрическэ элементнүүдтэй холбоотой материалнуудые нилээд хорооhоной ашаар, hургуулиин бага наhатанда тоо тоололго, бодолго гэхэ мэтэдэ үлэмжэтэй, ашагтай саг гаргашалагдадаг болоо гээшэ. Тиимэhээ гурбадахи классуудай hурагшадай жэлэй hуралсалай шалгалтын хүдэлмэринүүдые хаража үзэхэдэ, олон hууритай тоонуудай нэмээлгэ, хороолгын үйлэнүүдтэ урда тээнь тэдэнэрэй хэдэг алдуунууд эли бодо үсөөрhэн байна.

Хэлэ, бэшэгэй болон түүхын мүн бусадшье гуманитарна-ниитын шэнжэтэй предмедүүдэй багшанар хэшээлнүүдээ үгэхэдөө, hурагшадай ухаан бодолдо марксистско-ленинскэ үзэл бодолой, коммунис ёhоной шэнжэ шанарай бүрилдэхэ хэрэгтэ тэдэнэйнгээ арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэхые оролдоно. Тиихэдэ аха классуудта энэ талаар али нэгэн хэшээлнүүдhээ гадна лекци, семинарнууд болон конференци, практикумууд саг үргэлжэ үнгэргэгдэжэ, hурагшадай үзэл бодолые үргэдхэхэ хэрэгтэ ехэ аша туhатай байдаг. Гэхэтэй хамта түүхэ заадаг зарим багшанар үхибүүдые түүхын баримтанууд дээрэ үндэhэлэн ухаан бодолыень, хэлэлгыень хүгжөөхэ, үнгэрhэн үе сагуудай үйлэ хэрэгүүдэй картануудтайгаар хүдэлмэрилүүлжэ hургаха талаар арга боломжонуудаа үшөөл гүйсэд хэрэглэнэгүй гэжэ хэлэлтэй. Тэрэшэлэн литературын хэшээлнүүдтэ hурагшадые уран зохёолой текстнүүд дээрэ хүдэлгэхэ олон янзын аргануудые багша бүхэн анхардаггүй байна. Жэшээлхэдэ, удха шанараа гээгээгүй классическа зохёолнууд доторхи мүнөө үе сагтай холбоотой хүн түрэлтэнэй асуудалнуудай илгаае хүсэд тодоор тоойлгожо гаргахагүй ушар үзэгдэдэг.

Ажалай хэшээлнүүд мүнөө сагай эрилтээр мүн лэ нарижуулан hайжаруулагдажа байнхай. Арадай ажахын бүхы hалбаринуудай хүгжэлтые хурдадхаха талаар хэмжээ ябуулганудай абтажа байhан мүнөө сагта энэ асуудал илангаяа хурсаар табигдана гээшэ.

Үнгэрhэн hуралсалай жэлдэ тиимэ хэшээлнүүд гар ажалай 16 кабинедүүдтэ, 49 мастерскойнуудта, hуралсалай үйлэдбэриин комбинадта, hурагшадай үйлэдбэриин 149 бригадада, hуралсалай 11 цехтэ, техническэ мэргэжэлэй 2 училищинуудта үнгэргэгдөө hэн. Тиихэдээ наймадахи классуудай 455 hурагшад 13 янзын мэргэжэлээр, 9-дэхи, 10-дахи классуудай 1 414 hурагшад 16 янзын мэргэжэлээр hуралсажа гараа юм.

Ажалай хэшээлэй багшанар hуралсалай нарижуулагдаhан программатай зохидуулан, эхин классуудай hурагшадай хэхэ бүтээхэ хүдэлмэриинь түсэблүүлжэ, эмхидхүүлжэ, мүн материалнуудые болон сагыень алмуулжа hургана.

hуралсалай үйлэдбэриин мастерскойнуудта аха классуудай hурагшадай гарадаг бэлэдхэлые шэнжэлжэ үзэхэдэ, тэдэнэр шэлэhэн мэргэжэлэйнгээ хүдэлмэриин дүршэл шадабарида ehала hуранхай байдаг. Эндэ практическа хэшээлнүүдэй hайн эмхидхэл болон үйлэдбэриин, мүн ниитын хэрэгтэ hурагшадые эдэбхитэйгээр хабаадуулга гэхэ мэтэ ехэ нүлөөтэй гээшэ. Юуб гэхэдэ, үхибүүд ажалай жэгдэ ябасада, гурим журамда, мүн бүтээсэдэ дадан hурана ха юм. Илангаяа hуралсалай hүүлэй жэлдэ hурагшадай бэеэ даагаад үйлэдбэриин даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ хүмүүжүүлхы анхарал хандуулагдаа hэн. Гэхэтэй хамта I—VIII классуудай багшанар ажалай hуралсалые шэнэдхэн хубилгаха талаар эдэбхи хэшээлээ гүйсэд элсүүлнэгүй. hуралсалай болон үйлэдбэриин мастерскойнуудта ажалай аюулгүйе сахиха дүрим хаа хаанагүй нариинаар бэелүүлэгдэхэ ёhотой. Зарим hургуулинуудта бүхы хэшээлнүүд ажалай hуралсалтай, хүмүүжүүлгэтэй нягта холбоотойгоор үшөөл үнгэргэгдэнэгүй гээшэ. hуралсалай мастерскойнуудта hурагшадтай ябуулагдаха хүдэлмэриин теоретическэ талань нэн түрүүн hайнаар шудалагдаха ёhотой. Удаань техническэ ухамайлалгын, ухаалан зохёолгын болон үйлэдбэриин бусадшье эрилтэнүүд ажалай hуралсалай ябаса соо табигдаха зэргэтэй.

Манай районой шэнэ кварталнуудта hүүлэй жэлнүүдтэ байрын гэрнүүдэй олоор баригдажа байдаг ушарhаа хүн зоной тоо тэндэ hураггүй ехээр олошороо. Тиимэhээ үхибүүдэйшье олошорhониинь мэдээжэ ааб даа. Дурсагдагша кварталнуудта оршодог 18-дахи, 32-дохи, 49-дэхи дунда hургуулинуудай hурагшадай тоо тус бүридөө хэтэрмэ олон боложо, hурагшадынь хоёр халаанда арай шамай багтажа, хэшээлнүүдтээ hууна. Класс бүхэндэ 40-өөд, тэрээнhээ дээшэшье тоотой үхибүүд байха юм. Иимэ байдалда hурагшадай эрдэм мэдэсые саг соонь гүйсэд шалгажа байха гээшэ бэрхэтэйхэн хэрэг. Гадна классhаа, hургуулиhаа гадуур хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие шанартайгаар ябуулха арга багшанартаашье, хүмүүжүүлэгшэдтэшье олгохонь хэсүү ха юм. 46-дахи кварталда баригдахаар анхан түсэблэгдэhэн типовой hургуулиин байшангые хойшолуулангүй бүтээжэ, түргэхэн ашаглаха саг туланхай гээшэ.

Манай районой гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд үндэр харюусалгаяа мэдэрэн, юрэнхы эрдэмэй болон тусхай мэргэжэлэй hургуулинуудые шэнэдхэн хубилгалгын реформые бэелүүлхэ хэрэгтэ бии байгаа арга боломжонуудаа элсүүлэн, КПСС-эй XXVII съездые ажалайнгаа шэнэ амжалтануудаар угтаха байна.

А. ГАБАГУЕВА,
арадай депутадуудай Октябрьска райсоведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таhагые даагша.

ГДР. Галле округэй Нахтерштедте хотодохи хүнгэн металлнуудай завод 500 мянган тонно алюминиие үйлэдбэрилэн гаргаба. Советскэ Союзай адлирхуу түхэлэй заводуудтай хамжаанай үндэhэн дээрэ хүдэлhэнэй ашаар энэ предприяти ехэ амжалта туйлажа шадаа гэжэ АДН агентство мэдээсэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой нэгэ цех соо.

АДН — ТАСС-ай фото.

hэн, түлишэ болон элшэ хүсэ хэрэглэлгые 20 процент хороhон байна. Экспортно даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада Зүүн-Словакиин металлургнуудай урда табигдаhан харюусалгатай зорилгонуудые шиидхэхын тулада найдамтай үндэhэ hуури табигданхай.

Эндэхи комбинадай тамгатай продукци — прокат, түмэр хэрэгсэлнүүд, радиаторнууд, булад сорго хоолойнууд дэлхэйн дүшөөд гүрэнүүдтэ мэдээжэ болонхой. Советскэ Союз болон социалис бусад оронууд предприятиин гадаадын партнернуудай дунда гол hуури эзэлдэг. Социалис экономическа нэгэдэлэй комплексно программые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зуураа, эндэхи металлургнууд СЭВ-эй талаар партнернуудтаа 550 мянган тонно бэлэн продукци жэл бүри эльгээдэг. Гансахан СССР-тэ элдэб диаметртэй 80 мянган шахуу тонно булад сорго хоолойнууд эльгээгдэдэг. Совет захилшадай дурадхалнуудые хараада абан, 1986 ондо металлургнууд 115 мянган шахуу тонно прокат болон булад хабтагай бүтээхэ байна.

БУХАРЕСТ. Румыниин гар үйлэдбэриин кооперациин хүдэлмэрилэгшэд ороной хүн зондо 400-гаад янзын хангамжа үзүүлдэг. Мүнөө жэлдэ арадай ажахын энэ шухала hалбариин арга боломжонууд үшөө үргэдхэгдэхөөр түсэблэгдэнхэй. Энэ зорилгоор республикын томо городуудта үйлэдбэриин ниитэ нэгэн комплекснууд баригдахаар хараалагданхай.

ХАНОЙ. Социалис Вьетнамай экономикын эгээл шухала hалбаринуудай нэгэн болохо загаhанай ажахын байгуулагдаhаар 25 жэлэй ойе эндэхи загаhашад шэнэ амжалтануудаар [illegible] (ТАСС).

ХИЛЫН СААНАhАА
ТАСС
АПН.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, БУУ ЗЭБСЭГҮҮДЫЕ ХУРЯАЛГЫН ЗАМААР

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Мэдүүлгые дэлхэйн олониитэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэхэдээ, хориндохи зуун жэлэй эсэс болотор бүхы дэлхэй дээрэ ядерна буу зэбсэгүүдые бүрин хүсэдөөр усадхаха программые баталан абаха тухай үгэеэ ойлголсохо гэhэн СССР-эй дурадхалые халуунаар hайшаан дэмжэжэ байhанаа мэдүүлнэ. Советскэ Союзай шэнэ эб найрамдалта үүсхэлнүүд түүхэтэ удха шанартай байна, али бүхы ядерна тэhэлэлгэнүүдые болюулха болзороо hунааха гэhэн манай ороной шиидхэбэриие үндэрөөр сэгнэнэ, энээндэ харюусахыень, замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые гаргаха аюултай түсэбүүдhээ арсахыень Холбоото Штадуудые уряална гэжэ гадаадын оронуудай гүрэнэй болон ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд тэмдэглэнэ. Уласхоорондын байдалые үндэhөөрнь hайжаруулхые, ядерна дайнай аюулhаа [illegible] удхаараа айхабтар гүнзэгы ехэ байна гэжэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй (БСМ) мэдүүлгэ соо заагдана. СССР-эй дурадхалнууд амгалан тайбан байдал тухай, ядерна дайнай аюулые зайсуулха тухай, уласхоорондын байдалые hайжаруулха тухай хүн түрэлтэнэй хэтэ үесын хүсэл эрмэлзэлые бэелүүлгэдэ шэнэ харгы замуудые нээхэ байна. Совет үүсхэлнүүд бүхы дэлхэйн арадуудта хандуулагданхай.

Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй түрүүлэгшэ, Индиин премьер-министр Р. Ганди ингэжэ хэлэбэ: «КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин Мэдүүлгэ зориг бадаруулма байна. Бидэ бүхы зүрхэ сэдьхэлhээ тэрээниие hайшаагаад, эдэ дурадхалнуудта харюу болгожо, нүгөө тала бүтэмжэтэй hайн шиидхэбэринүүдые абаха бэзэ гэжэ найданабди. Советскэ Союзай найруулhан программа хадаа замбуулинай дайдада ядерна буу зэбсэгүүдые гаргахагүй гэhэн ябуулга болоно. Энэ документ дэлхэйе ядерна буу зэбсэгhээ сүлөөлхэ харгы зам заажа үгэнэ. Хүн бүхэн иимэ ниитын hанал бодолые бүрилдүүлхын түлөө харюусалгатай байhанаа ойлгохо ёhотой».

«Гурбан мянгадахи жэлдэ — ядерна буу зэбсэггүйгөөр», «Москвагай түүхэтэ үүсхэлнүүд», «Бата эб найрамдал хангаха совет программа», «Буу зэбсэгүүдые хуряаха ба амгалан байдал хангаха бодото зам» гэhэн гаршагуудтай [illegible] документ болоно, — гэжэ «Нойес Дойчланд» газетэ тэмдэглэнэ. — Газар дэлхэйн мүнөөнэй ба ерээдүйн үетэндэ аюулгүй байдал хангаха гэhэн тодорхой программа табигдана. Уласхоорондын оршом соо hайн хуонилалтануудые бэелүүлхэ хэрэгтэй. Бүхы дэлхэйн арадууд тэрээниие хүлеэнэ, иимэ эрилтэ табина...»

Советскэ Союзай ядерна буу зэбсэгүүдые бүрин хүсэдөөр усадхаха программа табиhан тухай мэдээсэлые Москваhаа дуулахадаа, дэлхэйн олониитэ гүнзэгы сэдьхэлhээ баясаба гэжэ Монголой Эб найрамдалай ба хани барисаанай эмхинүүдэй федерациин гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Нямын Лувсанчултэм мэдүүлбэ. США болон ядерна буу зэбсэгтэй бусад гүрэнүүд энээндэнь hайнаар харюусажа, дэлхэй дээрэ буу зэбсэгүүдые усадхаха талаар шэглүүлэгдэhэн энэ түүхэтэ алхамые дэмжэхэ бэзэ гэжэ найдажа байhанаа мэдүүлнэбди. Шэнэ, тон үнэтэй сэнтэй энэ мэдүүлгэ бүхы хүн түрэлтэнэй хүсэл эрмэлзэлгэнүүдтэ харюусана.

Совет үүсхэлнүүд Холбоото Штадуудай олониитын хэблэлэй анхарал ехээр татана. Журналистнуудай гуйлтаар М. С. Горбачевой Мэдүүлгые тайлбарилхадаа, президент Р. Рейган ингэжэ мэдүүлбэ гээд мэдээсэгдэнэ: «Энэнь ядерна буу зэбсэгүүдые бүхы дээрэнь усадхахые дурадхаhан түрүүшын мэдүүлгэ болоно». Си-би-эс гэдэг телекомпани Женевэhээ хэгдэhэн репортаж соогоо ингэжэ тэмдэглэнэ: «Москвагай үүсхэлнүүд Женевэдэхи шэнэ шатын хөөрэлдөөнүүдэй анхарал татана. Эдэ булгадаа зүрхэ сэдьхэл ехээр хүдэлгэнэ гэжэ Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадажа байhан американ делегациин гэшүүдэй нэгэн шэнэ совет дурадхал тухай дэлгэрэнгыгээр соносоhонойнгоо hүүлээр мэдүүлбэ».

Чехословакиин «Руде право», Англиин «Таймс», Баруун Германиин «Зюддойче цайтунг», Францын «Монд» газетэнүүд, Вашингтоной эб найрамдалай түб гэдэг ниитын эмхиин национальна координатор Дэвид Хэстеттер, Францын гадаадын харилсаанай министерство, Бельгиин МИД, Швециин премьер-министр У. Пальме, Финляндиин МИД, Японой МИД болон Австралиин эб найрамдалай тала баридаг комитедэй национальна түрүүлэгшэ Э. Ботсвейн шэнэ совет дурадхалнуудые үргэнөөр шэнжэлэн тайлбарилхадаа, эдэ бүгэдэ Советскэ Союзай амгалан тайбан байдал хангахые үнэн зүрхэнhөө хүсэдэг байhые, оролдолго гаргадагыень үшөө дахин харуулба гэжэ тэмдэглэнэ.

ПЛЕНАРНА ЗАСЕДАНИ

ЖЕНЕВЭ. Ядерна болон замбуулинай буу зэбсэгүүдэй тухай совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй ээлжээтэ шата делегацинуудай пленарна заседанияар январиин 16-да эндэ эхилээ. В. П. Карпов — СССР-эй делегаци, М. Кампельман США-гай делегаци толгойлно.

КОНГРЕССТЭ ХАБААДАГШАДАЙ АНХАРАЛ ТАТАНА

ВАРШАВА. Дэлхэйн амгалан тайбан ерээдүйе хамгаалха талаар эрдэм-соёлой ажал ябуулагшадай конгресс Польшын ниислэл хотодо боложо байна. Түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэнэй зүрхэ сэдьхэлыень хүдэлгэдэг, hанааень зобоодог гол шухала асуудалнууд тэрээндэ хабаадагшадай анхарал татана. Тэдэнэр буу зэбсэгүүдые хуряалгын, замбуулинай дайдые амгалан тайбан зорилготойгоор ашаглалгын, дайн дажарые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэ. Энэ хуралдаан хадаа Эб найрамдалта уласхоорондын жэлэй түрүүшын хэмжээ ябуулгануудай нэгэниинь болоно.

Совет-американ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй Женевэдэ болоhон уулзалга уласхоорондын байдалые гүрмшуулан hайжаруулхын тула шухала эрхэ байдал байгуулаа гэжэ ПНР-эй Сеймэй маршал Р. Малиновский конгресс дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Ядерна дайнай аюулhаа хүн түрэлтэниие аршалан абарха гээшэ мүнөө шухалын шухала зорилго болоно. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Мэдүүлгэ буу зэбсэгүүдые хуряалха, хүн түрэлтэнэй амгалан тайбан ерээдүйе хангаха талаар бүтэмжэтэй hайн дурадхалнуудые оруулна. Польшо эдэ үүсхэлнүүдые [illegible] хэл болоно гэжэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй президент Р. Чандра хэлэбэ. Ядерна буу зэбсэгтэй бусад гүрэнүүд иимэ алхам хэхэ ёhотой гэжэ Р. Чандра мэдүүлээ.

Ядерна болон химическэ буу зэбсэгүүдые усадхаха талаар hүүлэй үедэ оруулагдаhан совет дурадхалнууд тухай хэлэхэдээ, Пагуошско хүдэлөөнэй президент, Нобелевскэ шангай лауреат Д. Ходжкин дэлхэйн арадууд амгалан тайбанаар ажаhуухые хүсэнэ гэжэ тэмдэглэбэ. Энээнтэй дашарамдуулан, бүгэдэ ниитын эб найрамдалые бэхижүүлхэ талаар эрдэмтэдэй бэелүүлжэ байдаг зорилгонуудта тэрэ тогтоhон байха юм.

Болгариин Наукануудай академиин президент А. Балевский үгэ хэлэхэдээ, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгэ, «одото дайн байлдаануудай» программа, шэнэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалга амгалан тайбан байдалда аюул тохёолдуулна гэжэ тэмдэглээ.

СССР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь Т. Н. Хренников конгресс дээрэ үгэ хэлэбэ. Мүнөө дэлхэйн арадуудай хуби заяанай гансал политигуудhаа, сэрэгэй-хиднэ дулдыдаха ёhогүй [illegible] байна.

Алдар солын хүшөөнүүд

НЭРЭ НЭРЭЭРНЬ ҺАНАДАГБИ

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай урда талын үүдэнэй хажууда багахан талмай бии юм. Асфальт хушалтатай харгыгаар хаха зурагдаһан талмайн баруун, зүүн талаарнь хоёр дабхартай байрын гэрнүүд оршонхой. Харин тэгэч дунданьалдар солын хүшөө холоһоо һүртэйгөөр харагдадаг. Хүшөөдэ дүтэлжэ, дээрэнь һиилэгдэһэн «Социалис Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө ами наһаяа үгэгшэдтэ», «1941—1945», «Наһа барашадай дурасхаалда үнэн сэхэ байхабди», гэһэн үгэнүүдыеуншанабди.

Металлаар шудхагдаһан сэрэгшын дүрсэ хүшөөгэй гол боложо, хэтэ мүнхэдөө жагсанхай. Хүдэр шамбай бэедээ хам һууһан гимнастеркотой сэрэгшэ түрэл газар дээрээ батаар зогсоно. «Урагшаа!» гэжэ уряалһан зүүн гарынь дээрэ үргэгдэнхэй, харин нүгөөдэнь автомат буугаа шангаар адхана. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда мордоһон комбинадай сэрэгшэдэй эрэлхэг зоригые, тэдэнэй алдарта габьяае энэ хүшөө һүлдэлэн харуулна. Хүшөөгэй хоёр талын стеллэнүүдэй ягаан мрамор дээрэ сэрэгшэдэй нэрэнүүд һиилэгдэнхэй... И. Г. Зубов, А. П. Корнеев, Л. И. Черных, А. П. Костриков, И. М. Назаров, М. М. Соловьев, С. М. Ничутин, А. И. Протопопов...

Һайндэрэй үдэрнүүдтэ эндэ хүлгөөтэй байдаг. Пионернүүд болон комсомолшуудай хүндэлэлэй харуул жагсадаг, Имагтал алдар солын хүшөөгэй дэргэдэ октябрятанууд пионертэ абтадаг. Тэрэшэлэн эндэл баяр ёһололой митингнүүдые, дайнай болон ажалай ветерануудтай уулзалгануудые комбинадай комсомолшууд эмхидхэдэг гуримтай.

Энэ хүшөөгэй дэргэдэхи талмай хододоо сэбэр байдаг. Тэрэниие шеф ёһоной харууһанда абаһан 31-дэхи дунда һургуулиин һурагшадые үбэл, зунгүй эндэ хаража боломоор. Үбэлдөө зүргэ харгынуудые сэбэрлэхэ, зундаа сэсэгүүдые тарижа, тэрээнээ харууһалдаг байна. Хатуу шанга тулалдаануудһаа түрэл нютагаа бусаагүй сэрэгшэд тухай һургуулиин һурагшад ехэ юумэ мэдэдэг. Энэ һургуулиин пионернүүдэй дружина Советскэ Союзай Герой П. Т. Харитоновой нэрэмжэтэ юм.

Пионернүүдэй таһалга соо геройн хүндэлэлдэ түхеэрэгдэһэн булан бии. Дружинын Улаан тугай хажууда П. Т. Харитоновой дүрэ зураг, хэдэн стенд дээрэ фото-зурагуудые, элдэб материалнуудые харанабди. Петр Тимофеевичэй багша байхадаа буулгуулһан зурагынь һонирхолтойгоор намда үзэгдэбэ. П. Т. Харитонов мяха-консервын комбинадай барилгада түрүүн хабаадажа, барилгын дүүрэһэн хойно һургуулида багшалһан намтартай.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилэмсээр тэрэ өөрынгөө дураар фронт мордоһон юм. Истребительнэ 158-дахи полкын бүридэлдэ орожо, Ленинград хотые тэрэ хамгаалалсаа. Дайсанай самолёдуудай добтолгодо шанга харюунуудые үгэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулһан, хэдэн дахин шархатаһан юм. Дайшалхы нэгэ ниидэлгэһээ Харитоновой самолёдой бусахагүйдэ, полкынхидынь нүхэрнай наһа бараа гэжэ хэлсэһэн байгаа. Дайсанай һомондо дайрагдажа унаһан самолет соогоо хүдэлхэ арга шадалгүй байһан тэрэниие дүтын нэгэ тосхоной хүн зон оложо, госпиталь руу абаашаһан байгаа. Аргалуулжа һайн болоод, Харитонов мүнөөхил полкдоо бусаа һэн.

31-дэхи дунда һургуулиин һурагшадай бэдэрэлгын бүлэг Петр Тимофеевичые оложо, тэрэнэйдэ хэдэн дахин айлшалан ошоһон байха. Мүнөө 70 наһатай болоһон үнинэй багша, летчик П. Т. Харитонов Донецк хотодо ажаһуудаг юм. «П. Т. Харитонов — областиин олонхи һургуулинуудай сэрэгэй-патриотическа клубуудай, музейнүүдэй, Донецк хотын 107-дохи ГПТУ-гай «Орленок» гэжэ һуралсалай ниидэлгын эскадрилиин гэшүүн юм» гэжэ һурагшадай бэшэгтэ харюусахадаа, Украинын ЛКСМ-эй Донецкэ обкомой секретарь Н. Кравченко бэшэһэн байна.

Пётр Тимофеевич һурагшадта эльгээһэн бэшэгүүд соогоо Улаан-Үдэ хотодо багшалһан жэлнүүд, дайшалхы намтар тухайгаа тодоор хөөрэһэн байна.

Дайнай болон ажалай ветеранууд И. И. Бельский, М. Т. Дягилев, Н. А. Артемов, А. И. Турушев болон бусад һурагшадтай ходо уулзадаг. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн тухай үнинэй сэрэгшэдэй дурсалганууд пионернүүдэй олохон сборнууд, комсомолшуудай суглаанууд дээрэ Илалтын 40 жэлэй ойн жэлдэ зэдэлһэн байха. Һургуулида ямаршье үйлэ хэрэг болог — пионернүүдэй сбор, суглаан гү, али уулзалга гү—бултадаа алдар солын хүшөөгэй дэргэдэ халуун хөөрэлдөөгөөр түгэсэдэг юм.

Т. НАГАЕВА,
манай штатнабэшэ корр.

ХҮН БА байгаали

БАЯН ХЭШЭГҺЭЭНЬ ХҮРТЭЛСЭН...

Буряад ороноймнай мэргэн ангуушад хэрмэшэ нохойнуудаа дахуулан, хүбшэ тайгада гараһаар хэдэн һарэ болобо. Эдэнэр «зоолэн алта» суглуулхаяа эртэ үглөөнһөө эхилээд, үдэшэ харанхы болотор ан гүрөөлэй, хэрмэ булганай мүр мүшхэн, гүнзэгы саһан соогуур, хүбшын буртаг модонуудай дундуур туха сүлөөгүй махана.

Республикын хэдэн районуудай госпромхоз, коопзверопромхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй, мүн хүдэлмэрилэгшэдтэй манай корреспондент Б. Цыремпилов уулзажа, ангуушадай хэр баян олзотой хүбшэһөө буужа ерэһэнээрнь һонирхожо, доро үгтэһэн харюунуудые абаба.

Кабанскын коопзверопромхозой ахалагша охотовед А. Д. Крицкий:

— Манай ажахын ангуушад агнууриин хаһые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаа һэн. Хүбшэ тайгада хэрмэн, булган элбэг байжа, ангуушад абаһан уялга, түсэбүүдээ сүм дүүргэбэ. Коопзверопромхоз абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 83 мянган түхэригэй «зөөлэн алта», ангай мяха, арһа гүрэндэ тушааһан байна. Хэдэн һараар хүбшэ, тайгада агнуури хэһэн штатна ангуушаднай хэдэн зуугаад хэрмэ, хэдэн арбаад булга, ондатра түсэбһөө үлүү олзоборилоо. Тиихэдэ һолонго, үнэгэн болон бусад ан арьяатанай олон арһан бэлэдхэлэй пунктда тушаагдаба.

Районой ангуушадай дундаһаа Н. А. Залуцкий, И. А. Маслов, А. К. Васин, А. И. Корытов, В. Г. Трунев болон бусад тус тустаа 4300—6300 түхэриг хүрэтэр сэнтэй «зөөлэн алта» тушаажа, абаһан уялгануудаа хэдэн мянгаад түхэригөөр үлүүлэн дүүргэбэ гэээшэ.

Захааминай районой госпромхозой директор Б. Г. Гомбоев:

— Районой штатна ангуушад хүбшэ тайгаһаа баян олзотой бусажа ерэнэ. Ангуушадай баян олзотой хадань госпромхоз «зөөлэн алта» олзорилхо түсэбөө бүри декабриин 20-до сүм дүүргэһэн байнабди. Жэшээнь, хэрмэ олзоборилхо түсэб 214 процент дүүргэгдээ гэхэ гү, али хамта дээрээ аяар 80 мянганһаа дээшэ хэрмэнэй арһан гүрэндэ тушаагдаа. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо, хэрмэн болон бусад ан арьяатан һуурагүй олоор баригдаһан болоно. Энээнһээ гадна буга, гүрөөһэн, бодон гахай болоод шубууд олоор баригдажа, ан шубуудай ехэ мяхан гүрэндэ тушаагдаа юм. Тэрэшэлэн байгаалиин баялиг —һархяаг, алирһан, үхэр нюдэн, халяар болон эм домдо ородог ургамалнуудые суглуулха түсэбүүд нилээд үлүүлэн дүүргэгдэжэ, госпромхозой абаһан уялгануудаа болзорһоонь урид бэелүүлгэдэ горитой нэмэри болоо.

Манай госпромхозой коллектив турууга ангуудые, хэрмэ, булга олзоборилхо түсэбтэ табан жэлэйнгээ түсэбүүдые бүхы талаарнь дүүргэһэн тухайгаа 1985 оной апрель һарада элидхээ һэн. Тиигэжэ республикын госпромхоз, коопзверопромхозуудай, Россин Федерациин ангуушадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн байнабди. Гадна манай госпромхоз РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртэжэ, хэдэн ангуушаднай СССР-эй ВДНХ-гай мүнгэн, бронзо медальнуудаар шагнагдаа. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, Санагын үйлэдбэриин участогай мэргэн ангуушад Ц. С. Шагжиев, Т. Н. Хадаев, С. Д. Перенгалаев, Г. Ш. Тарбаев, госпромхозой ахалагша охотовед Ф. И. Борисов гэгшэд болоно.

Түнхэнэй районой коопзверопромхозой директор Б. В. Халматов:

— Байгша үбэл хүбшэ тайгада хэрмэн олон байжа, ангуушаднай баян олзотой бусаһан байна. Жэшээнь, агнууриин үедэ 3,5 мянган хэрмэнэй арһа суглуулха һаа, тэрэнээ 4,5 мянганда хүргэһэн байна. Штатна ангуушад М. Л. Подлосинский, Р. Р. Борокшонов, В. К. Иванов гэгшэд тус тустаа хэдэн арбаад хэрмэнэй арһа түсэбһөө гадуур тушаажа, район соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ. Эдэнэрһээ гадна гүн тайгын дундуур агнуури хэһэн мэргэшүүл 1300 түхэригэй ангай мяха олзоборилһон, эм домдо ородог ургамал арбаад мянган түхэригтэ суглуулжа тушааһан байха юм.

Мүн КПСС-эй райкомой гэшүүн, ан үсхэбэрилдэг фермые даагша Л. В. Домышевагай ударидадаг коллектив эрхим үрэ дүн туйлаһан жэшээтэй. Эбтэй эетэй энэ коллектив халтар хара үнэгэнэй 395 мянган түхэригтэ арһа гүрэндөө тушаажа, абаһан уялгаяа нилээдгүй холо үлүүлэн дүүргэжэ амжаба. Ан үсхэбэрилэгшэдэй дундаһаа В. С. Лазарева, Л. М. Базарова гэгшэд тус тустаа 410—409 гүлгэ абажа, түсэбтэ даабаринуудаа холо үлүүлэн дүүргэһэн байба.

Районой коопзверопромхоз агнууриин үедэ участок бүхэнэй ангуушадай дунда ойлгууламжын, эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулжа, ангай арһа, мяха тушааха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа элидхэбэ.

Зэдын районой госпромхозой хүдэлмэрилэгшэ Т. И. Шишмарева:

— Манай районой ангуушад намар-үбэлэй агнууриин үедэ хүбшэһөө баян олзотой бусажа ерэнэ. Бүхыдөө 34 мянганһаа дээшэ хэрмэнэй арһан тушаагдажа абтаа. Энэмнай абаһан түсэбһөө хоёр дахин үлүү болоно. Энээнһээ гадна шандаганай, һолонгын, үнэгэнэй арһан олоор абтаад байна.

Районой мэргэн ангуушад — Алцагай агнууриин участогай В. Н. Чижов, П. А. Дунаев, Петропавловкын, Үшөөтэйн ангуушад Н. Ф. Гребенщиков, А. Ф. Дымчиков гэгшэд баян олзотой тайгаһаа бусажа, абаһан түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэбэ.

АРКТИКА ҺОНИРХОЛ ТАТАҺААР

Совет шэнжэлэгшэд аяар табиһаа дээшэ жэлэй туршада Арктикада хүдэлмэрилжэл байһаар. Түрүүшын полярна СП-1 гэдэг станци И. Д. Папанинай хүтэлбэри доро 1937 ондо хүдэлмэрилһэн гээшэ. Тиихэдэ мүльһэн дээрэ бууһан совет дүрбэн шэнжэлэгшэд 9 һарын туршада дэлхэйн бүмбэрсэгэй Хойто полюсһоо Гренландиин далай хүрэтэр ошоһон юм. Мүнөө Арктикын мүльһэн дайдада совет СП гэдэг хоёр станци түхэреэн жэлэй туршада хүдэлнэ. Эрдэм шэнжэлгын аша үрэ ехэтэй хүдэлмэри хэхэ эрхэ байдал тэдэ станцинуудта байгуулагданхай.

Хойто мүльһэтэ океан —үндэр широтагай өөрын онсо шэнжэ шанартай «Дундада далай» мүн. Энэ далай аяар 13 миллион дүрбэлжэн километр талмай эзэлдэг гээшэ. Урда зүгэй Дундада далайгаар хүн түрэлтэнэй түүхын эхилхэһээ холо урид түрүүшын маршрут гаргаһан байна. Тиихэдэ хойто зүгэй «Дундада далайда» манай зуун жэлэй хахад хүрэтэр ямаршье маршрут гаргагдаагүй байһан юм.

Табидахи онуудһаа эхилжэ, совет СП станцинууд Арктикада таһалгаряагүй хүдэлнэ. Жэшээнь, СП-6 станцида шэнжэлэгшэд бэе бэеэ һэлгэлсэн, 1243 сүүдхэ хүдэлмэрилөө, тиихэдэ СП-22 станцида—3120 сүүдхэ. Мүльһэн дээрэ байрлаһан СП станцинуудай һалхинда туугдан ябаһан мүрынь Мүльһэтэ океанай уудамда захагүй олон зурлаагаар тэмдэглэгдэнхэй. Тэдэнэй гаталһан замай ниитэ хэмжээн 150 мянган километртэ дүтэлэнхэй.

СП станцинууд — эрдэм шэнжэлгын лабораторинууд мүн. Тэдэ мүнөө үеын орёо нарин техникээр: метеорологиин автомат приборнуудаар, хэм хэмжүүр тодорхойлхо түхеэрэлгэнүүдээр, эрдэм шэнжэлгын элдэб аппарадуудаар хангагданхай. Тэдэ приборнуудайнь горитойхон хуби һалхяар туугдан ябадаг мүльһэн дээрэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэ тусхайтаар зохеон бүтээгдэнхэй. Тодорхойлон хэлэбэл, мүльһэнэй хайшаа, һалхинда хэр түргөөр туугдажа ябаһаниие харуулха дрейфографууд, далайн уһанай гүнзэгые тодорхойлдог «Полюс» гэжэ эхолот, мүльһэнэй зузаание хэмжэдэг электромагнитна түхеэрэлгэ гэхэ мэтэ болоно. Хойто Мүльһэтэ океание шэнжэлгэдэ зорюулагдаһан, тэрэ тоодо таба мянганһаа дээшэ метр гүнзэгыдэ шэнжэлгэ хэхэ арга олгодог «Северный полюс» гэһэн лебедко хэрэглэгдэнэ.

СП станцинуудта хүдэлмэрилдэг мэргэжэлтэд үргэн ехэ асуудалнуудаар шэнжэлгын хүдэлмэри хэжэ байдаг. Сагай уларилай ямараар хубилхаяа байһаниие уридшалан тодорхойлдог Гидрометцентртэ туһалхаһаа эхилээд, Хойто Мүльһэтэ океанай оёор тодорхойлхо хүрэтэр шэнжэлгэ хэгдэнэ. Энэ океанай мүльһэнэй хаагуур ябадаг хуули ёһонуудые, уһанайнь урасхал ба һалхинайнь зүг шэгэй онсо илгаануудые, уһанай ба мүльһэнэй температура, океанай гүн гүнзэгыдэхи амидарал, океанай дээдэ захын ба атмосферэ хоёрой хоорондохи дулаанай андалдаа, магнитна полиин вариацинууд гэхэ мэтые эрдэмтэднай шэнжэлнэ.

Дэлхэйн океанай атмосферын бүридэл ба уһанай урасхалай системэ зүбөөр ойлгохын тулада үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада совет эрдэмтэд айхабтар шухала мэдээсэлнүүдые суглуулһан байна. Арктикын түбэй бассейндэ мүльһэнэйнь һалхинда туугдан ябалгын ба уһанайнь урасхалай тодорхой схемэ зохёогдоһон байха юм. Арктикын һүүлэй 45—50 мянган жэлэй геологическа түүхын талаар һонирхолтой баримтанууд абтанхай. Сэбдэг хүйтэн мүльһэтэ энэ дайдада ямаршье амидарал үгы гэжэ урданьтоологдодог һаа, мүнөө амидаралаар эгээл баян гэжэ тодорхойлогдоо. Мүльһэтэ океанай оёорто Ломоносовой нэрэмжэтэ хадануудай шэлэ нээгдэнхэй. Тэрэ хадаа Новосибирскын аралнуудһаа эхилээд Хойто полюсто хүрөөд, саашаа — Гренланди тээшэ зурын ошоно. Нүгөөдэ ута, Менделеевэй нэрэмжэтэ шэлэ, уһанай айхабтар гүнзэгыдэ оршодог Нансенай, Бофортын нэрэмжэтэ хотогор газар шэнжэлэгдэһэн байна. Үльгэр, домогто ороһон Петерман, Джиллас, Макаров гэгшэдэй нэрэмжэтэ «газарнууд» буруу гэжэ элирүүлэгдээ. Боогнэрэн сугларһан асари ехэ мүльһэнүүдые (айсбергнууд) газар гэжэ һанагдаһан байгаа.

Совет полярнигуудай баян дүй дүршэл станцинуудта аша үрэтэйгөөр шэнжэлгэ хэхэ таатай зохид эрхэ байдал байгуулха арга олгоо. Бүхы байрануудынь дулаасуулгын системэтэй, газаар хүдэлдэг плитатай. Тэндэ үбэлжэгшэдые хангаха үүргэтэй медпункт, баня, кинотүхеэрэлгэтэй багахан клуб хүдэлжэ байдаг.

Станциин кают-компаниие тойроод байрын багахан гэрнүүд, эрдэм шэнжэлгын павильонууд, радиостанци, мастерской, гараж, дизельнэ электростанци табигдана. Эдэ бүгэдэ 15—20 хүнһөө бүридэһэн станциин коллективые сүм хангана.

Станци бүхэн гэнтын аюулһаа абарха тусхай хэрэгсэлнүүдтэй, ойроо хүртэшэгүй нөөсэтэй байдаг. Жэшээнь, станциин түбхинэһэн мүльһэн хахаршаг даа. Зарим хэрэгсэлнүүдынь гээгдэжэ болохо ха юм. Зүгөөр СП станцинуудай түүхэдэ аюулта хойшолонтой нэгэшье ушарал тохёолдоогүй. Тиимэ байгаашье һаань, станцинуудай түбхинэһэн мүльһэнэй хахарха ушар 800 шахуу дахин, тиихэдэ станциин һууринай дундуур хахарха ушар зуунһаа дээшэ үзэгдөө. Полярнигуудта хэдэн арба дахин лагериингаа һууриие урилха хэрэг гараа.

Шэнжэлгын хүдэлмэриин үргэнөөр хэгдэжэ байбашье, Арктика хадаа Арктика зандаал үлэнэ. Эндэ ходо һэргэг байха, һэримжэтэйгээр хүдэлмэрилхэ хэрэгтэй. Ехэшье, багашье юумэндэ Арктикын онсо өөрсэ илгаануудые хараада абаха хэрэгтэй.

Жэшээнь, Арктикын сэбдэг хүйтэн түбтэ холодильник хэрэгтэй болодог. Гайхахаар бэзэ? Байгаалиин өөрынь хүйтэн багадаба гү? Зүб даа, зунай сагта мүльһэнэй хүмэг соо хадагалһан эдеэ хоолыешни наранай элшэ нэбтэрэн ороод, гутаажа байха.

Океан далайн уһан дээгүүр тамархын тулада бэшэ, харин мүльһэн дээрэ тогтоһон нуур, сөөрэм дээгүүр тамарха онгосо хэрэгтэй болодог.

Һүүлэй жэлнүүдтэ СП станцинуудта океаниие шэнжэлгэ мүльһэн дороһоо хэгдэнэ. Нэн түрүүн гидролог-аквалангистнууд энэ хүдэлмэри хэдэг байха юм. Тэндэ, мүльһэн доро шэнжэлэгдээгүй, үнэхөөрөө үльгэр домогойхидол адли байдал — тархяа уруугаа хараһан бүхэли хада ууланууд байдаг. Гэбэшье гэнэ усалда оронгүй аквалангистнуудта гэдэргээ бусажа гараха хэрэгтэнь бата найдамтай тусхай албан хэрэгтэй.

Л. МАКСИМОВА.
(АПН).

СПОРТ

БАЯСАМА ДҮНГҮҮД

Һүр харбалгаар «Динамо» бүлгэмэй Россин соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө үбэлэй мүрысөөн дүрбэн үдэрэй туршада Зүүн Сибиринн технологическа институдай хүнгэн атлетикын манеж соо үнгэргэгдэбэ. Башкирай, Буряадай болон Тувын АССР-нүүдэй, Куйбышевска ба Шэтын областьнуудай «Динамо» бүлгэмүүдэй 60 гаран мэргэшүүл хабаадаһан байгаа.

Үбэлэй энэ түрүүшын мүрысөөндэ баясама, үндэр үрэ дүнгүүд туйлагдаба гэжэ тэмдэглэлтэй. Манай республиканска соведэй эхэнэрнүүдэй суглуулагдамал команда (уласхоорондын классай спортын мастер Ц. Бумбошкина, дэлхэйн рекордсменка, спортын мастер Я. Цыренжапова) бусадһаа һураггүй булюу байжа, түрүү һуури эзэлээ. Тиихэдэ эндэ хүлеэгдээгүй ушар болобо. Юуб гэбэл, Тувын эхэнэрнүүдэй команда Шэтын областиин түлөөлэгшэдые табан очкогоор ахижа, хоёрдохи һуурида гараһан байха юм.

Ниитэ командна тоосоогоор Буряадай республиканска соведэй харбагшад илажа, «Динамо» бүлгэмэй Россин соведэй чемпионууд болобо. Шэтын областиин мэргэшүүл хоёрдохи һуури эзэлээ. Тувын АССР-эй түлөөлэгшэд гурбадахи шангуудта хүртэбэ.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа Шэтын багшанарай институдай түүхын-хэлэ, бэшэгэй факультедэй 3-дахи курсын студентка, уласхоорондын классай спортын мастер Надежда Бадмацыренова онсо шалгарһан байна. М-2 упражненеэр харбахадаа, тэрэ 2613 очко абаба. Надя гурбан зайда илажа гараа. М-1 упражненеэр харбахадаа, чемпионка 1308 очко абаба. Эдэ бүгэдэ тренер Б. Доржиевай һурагшын жэгдэ һайнаар харбадаг, ехэ ерээдүйтэй байһые харуулна.

Манай «Динамо» бүлгэмэй гэшүүд — республиканска соведэй тренер, уласхоорондын классай спортын мастер Цыбикмит Бумбошкина болон ВСТИ-гэй студентка, спортын мастер Лариса Савченко шангай һууринуудта гараба. Тэдэнэр тус тустаа 2579 болон 2502 очко абанхай. Цыбикмит 50 метрһээ харбахадаа, илаһан байна. Сэхыень хэлэхэдэ, үбдэжэ ябаһан дээрэһээ тэрэ бүхы хаба шадалаа гаргажа шадабагүй. Ушар имэһээ Ц. Бумбошкина илалта туйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанайнгаа түлөө тусхай шанда хүртөө.

Цыбикмидэй дүү басаган — дэлхэйн рекордсменка Янжима Цыренжапова дүрбэдэхи һуури эзэлбэ — 2497 очко.

Эрэшүүлэй дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө гол түлэб манай динамынхидай хоорондо шанга тэмсэл болобо. Зүүн Сибириин технологическа институдай машина бүтээлгын факультедэй 1-дэхи курсын студент, спортын мастер Жаргал Дамбиев М-2 упражненеэр харбахадаа, 2545 очко тудажа, Россин соведэй чемпионой нэрэ зэргэдэ түрүүшынхиеэ хүртөө.

Удаахан саг соо дүрбэдэхи, гурбадахи һууринуудые эзэлжэ ябатараа, Буряадай хүдөө ажахын институдай ветеринарна факультедэй 2-дохи курсын студент, спортын мастер Александр Савельев ехэл зоримгой, хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа харуулжа, технологическа институдай студент, спортын мастер Валентин Дархановые оройдоол хоёр очкогоор ахижа, мүнгэн медаляар шагнагдаа.

Улаан-Үдын 3-дахи һургуулиин 10-дахи классай һурагша, спортын мастер Виталий Дарханов, Шэтын «Динамын» түлөөлэгшэд — спортын мастер Цэжап Эрдынеев, уласхоорондын классай спортын мастер Ким Дабаев гэгшэд эрхим зургаанай тоодо ороһон байна.

Хоёр хүн, тусхайлбал, Е. Александрова (Башкири) болон О. Кол (Тува) СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргээ. Лена Александрова 1971 ондо түрэһэн, ехэ ерээдүйтэй харбагша юм.

Энэ мүрысөөн январиин һүүл багта Чебоксара хотодо үнгэргэгдэхэ РСФСР-эй чемпионадай урда тээхэнэ боложо. Манай «Динамын» зарим мэргэшүүл һуланаг үрэ дүнгүүдые туйлаа. Тиимэһээ тренернүүд болон мэргэжэлтэд эдэ дутуу дундануудые усадхахын тула дары хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Мүрысөөнэй дүүрэлгын нарад дээрэ баяр ёһолол болобо. 1985 оной июлиин 8-да Андропов хотодо үнгэргэгдэһэн СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөндэ 50 метрһээ харбахадаа, 335 очко тудажа, дэлхэйн рекорд тогтооһоной түлөө БСХИ-гэй агрономическэ факультедэй 2-дохи курсын студентка, спортын мастер Янжима Цыренжаповада һүр харбалгаар Уласхоорондын федерациин (ФИТА) диплом барюулагдаа.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

«БАГА РАКЕТКЫН» ЭЗЭД

Столой теннисээр эдиршүүлэй дунда республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн һаяхан боложо дүүрэбэ. Спортын мастерта кандидат Владимир Буянов бүхы уулзалгануудтаа илажа, республикын чемпион болоо.

Столой теннисээр «Труд» бүлгэмэй областной соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн нэрин сэмбын комбинадай спортзал соо үнгэргэгдэжэ, 30 теннисист хабаадаһан байгаа. 1268-дахи автоколоннын жолоошон, 1-дэхи разрядтай Андрей Федотов Улаан-Үдын хэлхээ холбооной электротехникумэй һурагша спортын мастерта кандидат Владимир Кашулин хоёр түгэсхэлэй нааданда уулзаа, тиихэдэ А. Федотов 3:2 тоотойгоор илаба.

С. РАДНАЕВ,
ВСТИ-гэй студент.

«Мүльһэн хайрсагханууд» гэжэ өөгшөөн нэрлэгдэдэг манай республикын хоккейн талмайханууд дээрэ хэдэн мянган эдир хүбүүд энэ эрэшүүлэй, зоригтойшуулай нааданда дуршэн һуража байдаг. Тиихэдэ «алтан шайбын» шанда хүртэхын түлөө мүрысөөнүүдтэ жэл бүри хабаадажа, яһала дундуур һуури эзэлдэг юм. Ресспорткомитет энэ хамагай дуратай наада хүгжөөхэ зорилгоор аша туһатай хэмжээнүүдые хараалан бэелүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эдир вратарь.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

НҮХЭД ЁҺОНОЙ УУЛЗАЛГАНУУД

«БАМтоннельстройн» барилгын управлениин 11-дэхи тоннельнэ отрядай профкомой үүсхэлээр Северомуйск тосхондо ажаһуудаг эдиршүүлдэ зорюулагдаһан спортивна лагерь эмхидхэгдэһэн байгаа.

Дүршэл шадабаритай тренернүүдэй хүтэлбэри доро 70 эдир спортсмен өөр өөрынгөө дуратай зүйлые эрхилдэг юм. Спорткомплексын үхибүүдэй дунда хүдэлмэри ябуулха талаар инструктор Л. К. Овчинникова, медицинскэ сестра П. И. Шубина, 11-дэхи тоннельнэ отрядай халаанай инженер В. И. Рожков болон райОНО-гой хүүгэдэй спортын һургуулиин тренернүүд тэдэнэй тоодо ородог.

Спортивна лагерьта футболоор, боксоор, барилдаагаар, волейболоор хэшээлнүүд үнгэргэгдэдэг. Ахамад механик А. Д. Хавренко, библиотекарь В. В. Зеленская, уран зураагша И. В. Абдулин, Ленинскэ комсомолой шангай лауреат В. В. Прокушев гэгшэд үхибүүдтэй ходо ходо уулзажа, мэргэжэл тухайдаа, хайшан гэжэ ном уншажа һураха тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг.

Эдир боксернууд Тоннельнэ тосхоной үетэн сасуутандаа айлшалжа, нүхэд ёһоной уулзалгада 18:16 тоотойгоор илаба. Хүндэмүүшэ эзэд айлшадтаа бассейнээ хэрүүлһан байгаа. Илагшад 18-дахи тоннельнэ отрядай профкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаба.

«БАМтоннельстрой» барилгын управлениин аха нүхэдэйнгөө, үйлэдбэриин коллективүүдэй нэгэдэмэл профкомой хүсэлэл оролдолгонуудаар Северомуйскын эдир спортсменүүд үбэлэйнгөө амаралтые һонирхолтойгоор, удха түгэлдэрөөр үнгэргэһэн байна.

С. ЦЫБИКОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Хамагай түлөө харюусалгатайбди»— түрүү бэшэг. «КПСС-эй XXVII съездые угтуулан» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Малай үбэлжэлгэ — харюусалгатай хаһа» — материалнуудай суглуулбари. «Коммунис субботнигые угтуулан». «Түрүү зэргэдэ — коммунистнууд» — Г. Гаськовагай корреспонденци. «Дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ» — В. Бадмаевай репортаж.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партийна организацинуудта» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Съездын урда тээхи зүбшэн хэлсэлгэ». «Гурбадахи семестрэй дүнгүүд ба тэрээн тушаа һанамжанууд» — А. Карповай статья. «Аграрна политика бэелүүлэгдэнэ». «Хүдөө ажахыда экономическа туршалганууд аша үрэтэй» —ТАСС-ай материал. Союзна ба нютагай һонинуудай дээжэ.

Гурбадахи хуудаһанда. «КПСС-эй XXVII съездые угтуулан». «Социализмые нарижуулан һайжаруулха тухай асуудал партиин Программын шэнэ найруулгын проект дотор»» —В. Семеновой статья. «Уласхоорондын харилсаа холбоонууд». «КНР-эй нүүрһэшэд Сибирь айлшалаа». «Хилын саанаһаа» — ТАСС-ай ба АПН-эй мэдээсэлнүүдһээ.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Номой таг» — суглуулбари. «Һургуулиин музейнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд һуралсана» — Г. Елисеевагай корреспонденци. «Архидалгатай сэхэ шууд тэмсэхэ!» — суглуулбари. Спорт. Сонсхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.45 —«Ан амитадай аймагта». 10.45 «Мефистофель». 1-дэхи, 2-дохи сери. 13.05—Шэнэ һонин. (13.10 хүрэтэр). 15.30—Шэнэ һонин. 15.50—Баримтата фильм. 16.45 —И. Стравинский. «Петрушка» баледэй хүгжэм. 17.25—«Спой мне, спой, Прокошина...» Телефильмнүүдэй бүхэсоюзна XI фестивалиин шанда хүртэһэн фильм.

Улаан-Үдэ. 17.55 — «Надежда Крупская. Ажаябадал тухай дурсалга». Киноочерк. 18.15— Уласхоорондын шэнжэлэл. (буряадаар). 18.30—«Байгал»—мэдээсэлэй программа.

Москва. 18.50 — Воронежско областиин Острогожско районой «Тихий Дон» колхозой түрүүлэгшэ, КПСС-эй XXVII съездын делегат И. В. Лиходедов тухай телеочерк.

Улаан-Үдэ. 19.05—«Архи уухагүй ябадал ажабайдалай жама ёһон болог лэ».

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Томско областиин партийна болон совет эмхинүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай. 20.35 — «Алма-Ата ханинараа угтана». 22.00—«Время». 22.30 — Сивашска болон Железнэ дивизинүүдэй ветерануудай уулзалга. 23.45 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. ЦСКА — «Динамо» (Москва).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Н. А. Некрасов. «Размышления у парадного подъезда». 10.05, 13.40 — Испан хэлэн. 11.05 — С. Прокофьев. «Золушка» балет. 11.35, 12.40 — Ф. М. Достоевский. «Преступление и наказание». 12.05 — «Манай саад». 13.10 — Түүхэ. 8-дахи класс. 14.10 — «Эрдэм ухаан — хүсэн». 14.40 — «Человек с ружьем» — уран һайханай фильм. 16.10 — Шэнэ һонин. 17.55 — Шатарай һургуули. 18.25 — Духовой оркестр наадаха.

Улаан-Үдэ. 18.50 — Сонсхолнууд. 19.00 — Хүгжэмтэ забһарлалга.

Москва. 19.05 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 19.35— Мультфильм.

Улаан-Үдэ. 19.45—Баримтата фильм. 20.25 — Буряадай оперо болон баледэй академическэ театрай ендэр дээрэ Р. Леонковаллын «Заза» оперо.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15— «Маричка» ансамбль дуулаха. 21.30 — Ритмическэ гимнастика. 22.00 — «Время». 22.30 — «Память» 3-дахи сери.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр сэлмэг, һалхигүй үдэр болохо. Һүниндөө 30—35, үдэртөө 19—24 градус хүйтэн байхаар багсаамжалагдана. Тиихэдэ хойто районуудта һүниндөө 45, харин үдэртөө 29—34 градус хүрэтэр хүйтэрхэ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23, редактор—2-50-95, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-96, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. Н-02313. Заказ № 19. Индекс 04609.